

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**POSTAVENÍ A ÚKOLY NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO
ÚŘADU ČESKÉ REPUBLIKY A NAJVYŠŠÍHO
KONTROLNÉHO ÚRADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY**

Autor práce: Martina Němcová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2024

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 1632/5b, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Martina Němcová, DiS.

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Píibram

Název bakalářské práce: Postavení a úkoly Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: Status and Tasks of the Supreme Audit Office of the Czech Republic and the Supreme Audit Office of the Slovak Republic

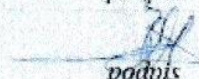
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Datum zadání bakalářské práce: říjen 2023

Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je komparativně reflektovat rozdíly v postavení, úkolech či orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky. Vedlejším cílem bakalářské práce je analýza kontrolních akcí patřících do plánů kontrolní činnosti za období od roku 2018 až 2022 Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky.

Student: Martina Němcová, DiS.	31. 10. 2023 datum	Němcová podpis
Vedoucí práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.	31. 10. 2023 datum	 podpis

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	8. 1. 2024 datum	 podpis
Prorektor pro studium a vnitřní záležitosti: doc. PhDr. Miroslav Sapík, Ph.D.	11. 1. 2024 datum	 podpis
Rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	15. 1. 2024 datum	 podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucího a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce JUDr. Jozefu Bandžakovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

NĚMCOVÁ, M. *Postavení a úkoly Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2024. 58 s. Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Klíčová slova: Kontrola, kontrolní akce, Nejvyšší kontrolní úřad Slovenskej republiky, Nejvyšší kontrolní úřad České republiky, pravomoci, organizační struktura

Tato bakalářská práce se zabývá analýzou Nejvyššího kontrolního úřadu v České republice a Nejvyššího kontrolního úřadu ve Slovenské republice.

Teoretická část se na začátku zabývá stručnou historií Úřadu v České republice, poté bude zaměřena na působnost, postavení, také na organizační strukturu či jeho snahy o rozšíření pravomocí. Zároveň práce přiblíží postup kontroly, kterou Úřad vykonává.

Hlavní část a cíl práce bude vytvořen za pomoci komparace Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky. Vedlejším cílem bakalářské práce je poté analýza kontrolních akcí za roky 2018 až 2022 obou Nejvyšších kontrolních úřadů.

ABSTRACT

NĚMCOVÁ, M. *Status and Tasks of the Supreme Audit Office of the Czech Republic and the Supreme Audit Office of the Slovak Republic: Bachelor Thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, 2024. 58 pgs. Supervisor: JUDr. Jozef Bandžak, Ph.D.

Key words: Control, Control action, Supreme Audit Office of the Slovak Republic, Supreme Audit Office of the Czech Republic, Powers, Organizational structure

This bachelor's thesis deals with the analysis of the Supreme Audit Office in the Czech Republic and the Supreme Audit Office in the Slovak Republic.

At the beginning, the theoretical part deals with a brief history of the Office in the Czech Republic, then it will be focused on the scope, position, also on the organizational structure or its efforts to expand powers. At the same time, the work will explain the control produce performed by the Office.

The main part and the goal of the work will be crated with the help of a comparison of the Supreme Audit Office of the Czech Republic and the Supreme Audit Office of the Slovak Republic. The secondary objective of the bachelor's thesis is the analysis of control actions for the years 2018 to 2022 of both Supreme Audit Offices.

Obsah

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 HISTORIE KONTROLY V NAŠICH ZEMÍCH	11
3 NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD ČESKÉ REPUBLIKY	14
3.1 POSTAVENÍ A PŮSOBNOST	15
3.2 NEZÁVISLOST.....	15
4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU	17
4.1 PREZIDENT A VICEPREZIDENT.....	17
4.2 ČLENOVÉ	20
4.3 KOLEGIUM	22
4.4 SENÁTY	23
4.5 KONTROLOŘI.....	24
5 MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	26
6 KONTROLA VYKONÁVÁNA NEJVYŠŠÍM KONTROLNÍM ÚŘADEM ..	28
6.1 KONTROLA VEŘEJNÉ SPRÁVY	28
6.2 KONTROLA NEJVYŠŠÍM KONTROLNÍM ÚŘADEM	29
6.2.1 <i>Postup kontroly Nejvyššího kontrolního úřadu</i>	30
7 ROZŠÍŘENÍ PRAVOMOCÍ	32
8 KOMPARACE NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU ČESKÉ REPUBLIKY A NAJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY	36
8.1 NAJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY	36
8.1.1 <i>Postavení a působnost</i>	36
8.1.2 <i>Organizační struktura</i>	38
8.1.3 <i>Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu</i>	40
8.2 SROVNÁNÍ NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU ČESKÉ REPUBLIKY A NAJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU SLOVENSKEJ REPUBLIKY	41
9 KONTROLNÍ AKCE ZA ROKY 2018-2022	44

9.1	KONTROLNÍ AKCE ZA ROK 2018	44
9.1.1	<i>Nejvyšší kontrolní úřad České republiky</i>	44
9.1.1	<i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	45
9.2	KONTROLNÍ AKCE ZA ROK 2019	45
9.2.1	<i>Nejvyšší kontrolní úřad České republiky</i>	45
9.2.1	<i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	46
9.3	KONTROLNÍ AKCE ZA ROK 2020	47
9.3.1	<i>Nejvyšší kontrolní úřad České republiky</i>	47
9.3.1	<i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	48
9.4	KONTROLNÍ AKCE ZA ROK 2021	49
9.4.1	<i>Nejvyšší kontrolní úřad České republiky</i>	49
9.4.1	<i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	49
9.5	KONTROLNÍ AKCE ZA ROK 2022	49
9.5.1	<i>Nejvyšší kontrolní úřad České republiky</i>	49
9.5.2	<i>Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky</i>	50
	ZÁVĚR.....	51
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	53
	SEZNAM ZKRATEK.....	58

Úvod

Veřejná správa a kontrola veřejných financí představují základní pilíře fungování demokratického státu. V rámci toho je klíčovou institucí Nejvyšší kontrolní úřad v České republice. Jeho role a pravomoci mají významný vliv na transparentnost, efektivitu, hospodárnost a odpovědnost veřejných institucí a také i na důvěru občanů ve veřejnou sféru. Proto je tedy důležité, aby byl zřízen takový orgán v každém demokratickém státu. Nejvyšší kontrolní úřad lze popsat jako státní nezávislý orgán, který je možné nalézt jak v Ústavě České republiky, tak i ve svém zákoně č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu. Převážně vykonává kontrolu hospodařením se státním majetkem a splňování státního rozpočtu. Představuje se jako jeden z atributů Vnější kontroly veřejné správy.

V době, kdy je transparentnost a účinnost správy veřejných zdrojů nezbytnou pro důvěru veřejnosti ve státní správu, je důležité prozkoumat práci a úkoly tohoto kontrolního úřadu, které má významný vliv na spravedlivé a efektivní hospodaření s veřejnými prostředky.

Tato bakalářská práce nese název Postavení a úkoly Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky. Důvodem výběru tohoto tématu se autorka rozhodla, jelikož se jedná o důležitý orgán realizující kontrolu a dohled nad veřejným majetkem, tudíž by měl být zaměřen na neustálý proces zlepšování a modernizace. V případě Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky je tento problém o více citlivější téma, hlavně pokud se jedná o rozšíření jeho pravomocí a působnosti.

Práce bude nejprve řešit analýzu Nejvyššího kontrolního úřadu v České republice, kde vymezí postavení, nezávislost, organizační strukturu, dále také postupu jeho kontroly, mezinárodní spolupráci nebo také vymezení jeho pravomocí.

Následná část této práce bude komparativně reflektovat rozdíly nebo naopak shody Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky. A vedlejším cílem je poté analýza kontrolních akcí kontrolních úřadů obou zemí za roky 2018 až 2022.

1 Cíl a metodika bakalářské práce

Hlavním cílem bakalářské práce je komparativně reflektovat rozdíly v postavení, úkolech a orgánech Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky.

Vedlejším cílem práce bude analýza kontrolních akcí, které patří do plánů kontrolní činnosti za období roku 2018 až 2022 Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky.

V teoreticko-metodické části budou použity a analyzovány zdroje několika typů. Nejvíce bylo čerpáno z odborné literatury od autorů, kteří se zaměřili na Nejvyšší kontrolní úřad jak v České, tak i Slovenské republice a se skutečnostmi s nimi spojenými, dále se informace získávaly z konkrétního zákona č. 166/1993 Sb. o Nejvyšším kontrolním úřadu. Dále bylo čerpáno z odborných publikací a také internetových zdrojů. Internetové zdroje byly použity webové stránky obou Nejvyšších kontrolních úřadů. Z veškerých zdrojů bude nadále utvořen náhled na dané téma bakalářské práce.

První část praktické části bude vytvořena za pomoci komparace, která je založena na zhodnocení různých nebo naopak stejných skutečnostech či faktech, jako je např. porovnání složení organizační struktury v českém a slovenském Úřadu nebo jaké úkoly oba Úřady splňují. Druhá část bude zaměřena též na porovnání, tentokrát na kontrolní činnosti obou zemí za období od roku 2018 až 2022, kde bude vytyčeny informace kolik bylo kontrolovaných osob za příslušný rok či kolik kontrolních akcí kontroloři uskutečnili.

2 Historie kontroly v našich zemích

Současný NKÚ je v pořadí již čtvrtým Úřadem tohoto názvu v moderních ústavních dějinách československého a českého státu. Historický pohled je zajímavý a naučný zejména proto, že postavení ústředního kontrolního orgánu státu do značné míry vystihuje polický systém daného období.¹ Ve stručnosti zde tedy nastíním historii vývoje současného NKÚ.

V naší zemi, jež byla do roku 1918 součástí Rakouska-Uherska, byl prvním kontrolním orgánem Dvorský kontrolní úřad neboli Hofrechnungskammer, který byl založen v roce 1761. Nicméně název tohoto orgánu, který měl vliv na celou habsburskou monarchii, se mnohokrát měnil. V letech 1792-1794 činnost vykonávala Hlavní státní účtárna (Staatshauptbuchhaltung). Poté od roku 1794-1805 instituce nesla název Nejvyšší státní kontrola (Oberste Staatskontrolle). A následně se instituce přejmenovala na Generální účetní ředitelství (General-Rechnungs-Direktorium). Roku 1840 byl zřízen Oberste Rechnungs-Kontroll-Behörde, v překladu Nejvyšší účetní kontrolní úřad. Pod tímto názvem působil až do roku 1866. Ve stejném roce vznikl Nejvyšší účetní dvůr na základě císařského nařízení č. 140 z 21. listopadu 1866, původním názvem Oberster Rechnungshof. Nejvyšší účetní dvůr zastával funkci na našem území až do roku 1919.² Po roce 1918, kdy vznikla Československá republika na tradici této instituce navázal a pokračoval Nejvyšší účetní kontrolní úřad v Praze. Úřad vznikl dle zákona o zřízení a působnosti Nejvyššího účetního kontrolního úřadu v roce 1919.

Roku 1919 byla kontrola na našem území orientována na kontrolu pokladní správy, kontrolu správní a státní kontrolu. Kontrola pokladní správy dohlížela na práci výkonných orgánů a soulad jejich postupu s platnými předpisy. Působnost všech úřadů sledovala správní kontrola, za předpokladu, že příjmy a vydání jsou uskutečňovány dle zákonů, předpisů, nařízení a v rámci rozpočtových limitů. A státní kontrola spočívá ve stanovení hospodářského plánu pro dané hospodářské nebo účetní období a v zajištění toho, aby státní správa tento plán stanovený orgánem dodržovala. Tato kontrola byla ústavním právem Parlamentu, který ji vykonával jak při sestavování, tak při projednávání účtů a souvisela s odpovědností ministerstev. Úřad byl podřízen Parlamentu, realizoval

¹ MIKULE, V., *Nejvyšší kontrolní úřad za oponou*. Správní právo. 1993, roč. 26(3) ISSN: 0139-6005, s. 132

² SCHELLE, Karel, ed. a TAUCHEN, Jaromír, ed. *Encyklopedie českých právních dějin. IV. svazek, N-O*. Vydání první. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 839 stran. ISBN 978-80-7380-569-2, s.

převážně následnou kontrolu hospodaření, byl monokratický, samostatný ze zákona, ekvivalentní ministerstvům a současně na nich nezávislý, mohl provádět dohled nad státním hospodářstvím a státním dluhem. V čele úřadu stál předseda, kterého ustanovil prezident republiky. S výjimkou změn v průběhu nacistické okupace úřad vykonával funkci až do roku 1951. V té době bylo založeno ministerstvo státní kontroly jako nástroj centralizovaného direktivního způsobu řízení.

V první polovině padesátých let byl přijat sovětský model řízení národního hospodářství a profesionální kontrolní instituce se dostala do postavení ústředního orgánu státní správy, ve které byl v čele ministr. V té době současný systém dožadoval specializaci výkonu vrcholné kontroly na prosazování politických cílů totalitního režimu, jež byl veden komunistickou stranou a dále také chtěl prosadit způsob jejího hospodaření.

Po roce 1960 bylo ministerstvo vystřídáno Ústřední komisí státní kontroly a statistiky. Tato komise prováděla nejen výkon kontroly, ale i hromadila všechny hlavní statistické údaje. Značná pozornost byla určena kontrole plnění státního plánu ve výrobních organizacích. Naopak malá pak kontrole centrálních orgánů. Přezkum finančního státu dle jednotlivých kapitol rozpočtu defacto neexistoval. Nejdůležitější instituce statistiky, které se rozdělily od kontroly je udáváno s datem 1967, kdy byly ustanoveny dva nezávislé ústřední úřady.

V průběhu reformního období kolem roku 1968 byla nejvyšší instituce kontroly podvolena Parlamentu. Roku 1971 byla vybudována soustava orgánů lidové kontroly, která byla členěna na federální a republikovou kontrolu. A to znovu jako přímý nástroj komunistické strany nad řízením státu a společnosti.

S nástupem demokratických změn na našem území po roce 1989 bylo v první etapě v roce 1990 založeno Federální ministerstvo kontroly a zároveň se zřídila republiková ministerstva pro Českou a Slovenskou republiku. Tato ministerstva byla ústředními orgány státní správy, v jejichž čele stáli ministři. Od roku 1991 datujeme druhou etapu, ve které se nadále prováděli markantní změny v činnosti státní kontroly. Působnost byla vytyčena na státní správu a jí podřízené orgány společně s právníckými osobami a včetně veškerých ostatních osob, kterýmž byly poskytnuty prostředky ze státního rozpočtu. Obnova Nejvyššího kontrolního úřadu se připravovala ve třetí etapě

změn v koncepci kontrolní činnosti. Během té doby byla ve funkci federální a republiková ministerstva kontroly a NKÚ České republiky.³

Dnem 1. ledna 1993 vznikla samostatná Česká republika a vznikl současný NKÚ. Jednou z potřebných podmínek správného fungování moderního demokratického právního státu je také existence kontrolního systému, kterou NKÚ zastává.⁴

³ Supreme audit office. Praha: *Supreme Audit Office*, 1995. 24 s., s. 7

⁴ SCHELLE, Karel, ed. a TAUCHEN, Jaromír, ed. *Encyklopedie českých právních dějin. IV. svazek, N-O*. Vydání první. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 839 st., ISBN 978-80-7380-569-2.,s. 209

3 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

V hlavě páté v článku 97 Ústavy nalezneme informace o NKÚ jen ve stručném vymezení. Podrobně a více obsáhle je Úřadu věnován již konkrétně zákon č. 166/1993 Sb. o NKÚ, jež je tvořen celkem 52 paragrafy, kde je podrobněji dána jeho působnost, postavení či organizační struktura. Dle Ústavy se jedná o monokratický orgán, který se nachází v Praze.

Tento Úřad můžeme pokládat za tzv. zvláštní ústavní orgán, jež uskutečňuje veřejnou moc. Stojí mimo organizační strukturu vykonavatelů všech tří složek státní moci a označuje se jako samostatný státní orgán. Nepodřizuje se vládě, ministerstvu ani dalším exekutivním orgánům anebo parlamentu. Mimo pravomocí, které se přímo týkají kontroly nedisponuje se sankční ani jinou rozhodovací pravomocí.⁵ Kopecký popisuje NKÚ takto: „*V demokratických zemích bývá zvykem, že je vytvořena instituce, nezávislá na složkách vykonávající veřejnou, zejména výkonnou moc, jejímž úkolem je kontrola hospodaření s veřejným majetkem a plnění veřejných rozpočtů.*“⁶

Úřad má za úkol zjišťovat kontrolované činnosti z hledisek zákonnosti, věcné správnosti, dále sem řadíme hlediska účelnosti a hospodárnosti. Avšak NKÚ nespravuje žádné exekutivní ani soudní pravomoci, a proto nemá možnost vměšovat se do činnosti kontrolovaných subjektů autoritativním způsobem. Provádí pouze následnou kontrolu.⁷

Hlavním posláním NKÚ je zaručit, aby bylo ekonomicky nakládáno s prostředky daňových poplatníků, prostředky, jež jsou sbírány na základě zákona a s majetkem státu. K zajištění nestrannosti při posuzování kontrolovaných skutečností a rozhodování, je určen pro rozhodování o zásadních otázkách vztahující se na kontrolní působnosti NKÚ schválen kolektivní princip a, o plánování a závěrech z kontrolní činnosti Úřadu provádí rozhodnutí jeho orgány.⁸ Do kontroly se ale neřadí hospodaření s finančními prostředky vybíranými obcemi či kraji v jejich samostatné působnosti.⁹

⁵ HORZINKOVÁ, Eva a FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. 224 s. Student. ISBN 978-80-7502-092-5., s. 143-144

⁶ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část. 2.* vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021, 539 stran. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7., s. 447-448

⁷ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část. 8.* vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012, 792 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3., s. 508

⁸ LOCHMANNOVÁ, Alena. *Veřejná správa: základy veřejné správy.* Vydání první. Prostějov: Computer Media, 2017. 116 s., s. 40

⁹ PRŮCHA, Petr. *Veřejná správa a správní právo.* Vyd. 1. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. 303 s. ISBN 978-80-86775-29-6., s. 106

3.1 Postavení a působnost

Do výkonu působnosti Úřadu je možné vstupovat či zakročovat pouze na základě zákona nebo zákonem. Jak zmiňuji výše, není NKÚ odpovědný vládě ani parlamentu, realizuje správu v materiálním smyslu, ale formálně se o správní úřad nejedná a v soustavě orgánů má své speciální postavení.¹⁰

Úřad uskutečňuje kontrolu státního závěrečného účtu, kontrolu plnění státního rozpočtu, hospodaření s prostředky, které jsou umožněny České republice ze zahraničí a také s prostředky, za jež ujmul stát záruky, vedení státního majetku a finančních prostředků čerpaných na základě zákona ve prospěch právnických osob, avšak s výjimkou prostředků shromažďovaných obcemi anebo kraji v samostatné působnosti. Dále NKÚ vykonává kontrolu vydávání a amortizování státních cenných papírů či objednávání státních zakázek.¹¹ Úřad též provádí dohled nad hospodařením ČNB v oblasti nabývání majetku a výdajů na provoz ČNB. A má možnost kontrolovat organizační složky státu a právnické nebo fyzické osoby, pokud nevymezi zákon jinak.¹² Organizačními složkami státu podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky se rozumí ministerstva a jiné správní úřady státu, Ústavní soud, soudy, státní zastupitelství, Kancelář prezidenta republiky, Úřad vlády České republiky, Kancelář veřejného ochránce práv, NKÚ, Akademie věd České republiky, Grantová agentura České republiky a ostatní zařízení o, kterých to určí zvláštní právní předpis nebo §51 zákona o majetku. Do organizačních složek státu dále začleňujeme státní rozpočtové organizace, které jsou založeny zvláštním právním předpisem, Úřad pro zahraniční styky a informace a státní organizace Správa uložišť radioaktivních odpadů. Také sem patří Technologická agentura České republiky či Ústav pro studium totalitních režimů.¹³

3.2 Nezávislost

Nezávislost NKÚ je vytyčena v Ústavě v článku 97 odstavce 1.¹⁴ Nezávislost a objektivitu tohoto druhu Úřadu zajišťuje využitím kolektivního rozhodování v podstatných otázkách, jež souvisejí s jeho kontrolní působností. Nezávislost Úřadu

¹⁰ HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012, 792 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3., s. 507

¹¹ BANDŽAK, Josef. *Správní právo - obecná část*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. 288 s. ISBN 978-80-7452-021-1., s. 161

¹² ČESKO. Zákon Nejvyšším kontrolním úřadu č. 166 ze dne 20. května 1993. In Sběrka zákonů České republiky. 1993, částka 43. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-166>, §3

¹³ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 24

¹⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 935 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-869-9., s. 806

můžeme rozvrhnout do několika prvků. První hledisko nezávislosti je nezávislost personální, kdy prezidenta nebo viceprezidenta NKÚ jmenuje prezident republiky na návrh Poslanecké sněmovny. Zároveň i představitelé a členové Úřadu jsou během své funkce nezávislí a disponují s kárnou odpovědností.¹⁵ Jako další hledisko nezávislosti lze spatřit, že NKÚ zastává postavení takové, že stojí mimo organizační strukturu všech tří složek státní moci. Nezávislost Úřadu je zaručena jak ve vztahu k vládě a jiným zprostředkovatelům exekutivy, ta též ve vztahu k parlamentu. Oproti vládě nemá NKÚ odpovědnost vůči parlamentu. Následujícím hlediskem je finanční nezávislost.¹⁶ „Činnost NKÚ je sice financována ze státního rozpočtu, vždyť je součástí zákona státním rozpočtu ČR. Požadavky na financování své činnosti vznáší NKÚ přímo vůči parlamentu, což rovněž posiluje jeho nezávislé postavení. Výrazným posílením nezávislosti NKÚ je skutečnost, že ustanovení zákona o majetku ČR a o kontrole hospodaření s majetkem státu se na hospodaření NKÚ nevztahují.“¹⁷

¹⁵ HORZINKOVÁ, Eva a FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část. 2.*, aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. 224 s. Student. ISBN 978-80-7502-092-5., s.144-145

¹⁶ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 236

¹⁷ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 236

4 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA NEJVYŠŠÍHO KONTROLNÍHO ÚŘADU

V ustanovení článku 97 Ústavy můžeme posuzovat, že NKÚ se ukazuje jako organizovaný úřad dle monokratického principu a tím pádem tedy řízení výkonu jeho působnosti je v rukou prezidenta NKÚ. Zato však zákon o NKÚ nastolil komplexní organizační soustavu a jménem NKÚ rozhoduje několik právně rovnocenných orgánů NKÚ.¹⁸ Do organizační struktury Úřadu řadíme prezidenta Úřadu, viceprezidenta Úřadu, Kolegium Úřadu, senáty a dále též Kárnou komoru Úřadu. A vnitřní pořádek orgánů reguluje organizační řád Úřadu, jednací řád Kolegia Úřadu a jednací řád senátů Úřadu nebo kárný řád.¹⁹

4.1 Prezident a viceprezident

Prezident spravuje Úřad a jedná jeho jménem navenek. Současně má také možnost předsedat Kolegiu Úřadu a Kárné komoře NKÚ. Jelikož je NKÚ dle §3 odst. 1 zákona č. 219/2000 Sb. o majetku České republiky organizační složkou státu, má tedy prezident NKÚ podle uvedeného zákona postavení vedoucího organizační složky státu. Prezident Úřadu má za úkol předkládat Senátu návrh kandidátů na členy Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí dle zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů. Dále prezident podává Kolegiu řadu návrhů:

- návrh plánu kontrolní činnosti včetně jeho změn,
- návrh rozpočtu s jeho změnami, rozpočtových opatření a závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ,
- veškeré kontrolní závěry, ze kterých vychází stanovisko související k návrhu státního závěrečného účtu,
- návrh organizačního a pracovního řádu NKÚ společně se změnami a doplňky,
- návrh jednacího řádu Kolegia NKÚ a senátu Úřadu a opět s jeho změnami či doplňky,
- předkládá také návrh kárného řádu,
- nebo podněty udělené Poslaneckou sněmovnou, Senátem, jejich orgánů a vlády.

¹⁸ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. 1160 stran. Student. ISBN 978-80-7502-468-8., s. 1030

¹⁹ ČESKO. Zákon Nejvyšším kontrolním úřadu č. 166 ze dne 20. května 1993. In Sbírká zákonů České republiky. 1993, částka 43. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-166>, §7

Pravomocí, kterou prezident Úřadu disponuje je schvalování pracovního řádu Úřadu, zahrnující jeho změny nebo doplňky, po projednání jeho návrhu v Kolegiu. V tomto případě má názor Kolegia pouze doporučující charakter. Prezident NKÚ má oprávnění účastnit se schůze Poslanecké sněmovny, Senátu a jejich orgánů, kterými jsou výbory a komise podle článku 31 odst. 1 Ústavy. V takové situaci se jedná o probrání kontrolních závěrů a prodiskutování návrhů a stanovisek, jež se týkají činnosti Úřadu a nejen těch, které NKÚ prezentoval. V takových to případech má prezident právo být na takovýchto parlamentních schůzích komor a jejich orgánů. A zda-li požádá o slovo, bude mu uděleno. Dále má prezident právo být přítomen na jednání Poslanecké sněmovny, Senátu či jejich orgánů, pokud si zmíněné orgány jeho přítomnost formou svého usnesení žádají. Také má prezident Úřadu oprávnění být na schůzích vlády, jestliže jsou řešeny kontrolní závěry a stanoviska související s nimi. Neplní-li prezident Úřadu ani viceprezident Úřadu po dočasnou dobu svoji funkci, funkci bude zastávat a provádět nejstarší člen Úřadu.²⁰

Viceprezident je též jako prezident NKÚ ústavním činitelem. Viceprezident Úřadu je z titulu své funkce členem Kolegia a zúčastňuje se na rozhodování o všech záležitostech, jež zákon o NKÚ ukládá. Viceprezident Úřadu doplňuje prezidenta v době jeho nepřítomnosti v povinnostech a úkolech v plném rozsahu. Je též možné, aby si prezident i po dobu jeho nepřítomnosti vyčlenil, že konkrétní úkony a rozhodnutí uskuteční sám, zda-li to okolnosti a technické prostředky dovolí. Také viceprezident zastupuje prezidenta NKÚ, jestliže ho v určitých případech pověří k zastupování. Organizační řád může určit trvalé přenesení vybraných pravomocí prezidenta na viceprezidenta Úřadu.²¹

Prezident a viceprezident NKÚ je jmenován na návrh Poslanecké sněmovny prezidentem republiky. Návrhy podávají poslanecké kluby, nejpozději 10 dnů přede dnem volby. Poté Poslanecká sněmovna rozhodne, pokud se bude volit tajným hlasováním, v opačném variantě se volí veřejným hlasováním. Zákon o NKÚ podrobně upravuje podmínky, které musí splňovat uchazeči o funkci prezidenta či viceprezidenta NKÚ. Primárními podmínkami jsou takové, aby dotyčná osoba byla svéprávná, bezúhonná a odpovídala podmínkám vymezených zvláštním zákonem a jeho zkušenosti a morální vlastnosti udělují jistotu, že bude funkci vykonávat řádně. Dále musí mít dosažené

²⁰ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 41-43

²¹ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 44-45

vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu bez ohledu na zaměření a místo získaného stupně vzdělání, to znamená, že titul není povinné splnit pouze na vysoké škole v České republice, ale je dovolené dosáhnout stejně hodnotného vzdělání i v zahraničí. Žadatel musí také dovršit 35 let věku. Funkční období se zahajuje dnem složením slibu do rukou prezidenta republiky a končí uplynutím devíti let.

Podstatným předpokladem výkonu funkce prezidenta Úřadu a viceprezidenta Úřadu je neslučitelnost funkcí. Jedná se o funkce poslance, senátora, státního zástupce, soudce, kterákoliv funkce ve veřejné správě, také nesmí být členem orgánů územní samosprávy či v politických stranách a hnutích. Pokud by nastala situace a byl by prezident či viceprezident NKÚ jmenován a zastával by uvedené funkce, je zapotřebí, aby z funkce rezignoval, a to nejpozději ke dni, kdy má složit slib do rukou prezidenta republiky. Dále nesmí zastávat jinou placenou funkci ani vykonávat výdělečnou činnost, vyloučena je však činnost vědecká, pedagogická, literární, umělecká a publicistická, za podmínky, zda tato činnost neporušuje důstojnost nebo neohrožuje důvěru v nezávislost a nestrannost Úřadu. Prezident a viceprezident jsou veřejnými funkcionáři. Dle §4 odst. 1 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, nemohou podnikat anebo vykonávat jinou samostatnou výdělečnou činnost, být statutárním orgánem nebo členem statutárního orgánu, dále být členem dozorčího, řídicího nebo kontrolního orgánu podnikající právnické osoby, jestliže nevymezí zvláštní předpis jinak nebo být v pracovněprávním anebo podobném vztahu či ve služebním poměru, nejedná-li se o vztah nebo poměr, ve kterém fungují jako veřejní funkcionáři. Naopak toto omezení neplatí na správu vlastního majetku ani na vědeckou, pedagogickou, publicistickou, literární, uměleckou či sportovní činnost. Dále veřejný funkcionář nemůže být provozovatelem rozhlasového nebo televizního vysílání anebo vydavatelem periodického tisku ani společníkem.

Výkon funkce prezidenta nebo viceprezidenta Úřadu bude ukončena na základě těchto způsobů²²:

- *„dnem uplynutí funkčního období, které trvá devět let ode dne složení slibu,*
- *dnem odvolání prezidentem republiky na návrh Poslanecké sněmovny, který Poslanecká sněmovna může podat v případech, nevykonává-li prezident NKÚ či viceprezident NKÚ svou funkci po dobu delší než šest měsíců nebo byl-li*

²² KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 46-49

v pravomocném rozhodnutí Kárné komory NKÚ vysloven návrh na odvolání z funkce,

- *dnem právní moci rozsudku, jímž byla omezena jeho svéprávnost,*
- *dnem právní moci rozsudku, jímž byl odsouzen pro trestný čin (jde o pravomocné odsouzení pro jakýkoli trestný čin, byť spáchaný z nedbalosti),*
- *dnem doručení rezignace prezidentu republiky.*²³

Výkon funkce prezidenta nebo viceprezidenta taktéž zaniká v případě úmrtí a jenž právní následek je zánik právní osobnosti dotyčného.

V §10 odst. 9 zákona o NKÚ je vymezeno, že Poslanecká sněmovna může doporučit prezidentu republiky odvolání prezidenta nebo viceprezidenta NKÚ v podobě dvou usnesení. Prvním je návrh, kdy nevykonává-li prezident NKÚ anebo viceprezident NKÚ svou funkci déle než šest měsíců a druhým je návrh na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory NKÚ, ve kterém byl vyjádřen návrh na sesazení z funkce.²⁴

4.2 Členové

Oproti prezidentovi a viceprezidentovi Úřadu nereguluje volbu členů NKÚ Ústava, ale nýbrž zákon. Na návrh prezidenta Úřadu volí Poslanecká sněmovna. Celkový počet členů NKÚ činí 15. Společně s prezidentem a viceprezidentem tvoří Kolegium Úřadu. Nastane-li situace a uvolnilo by se místo člena NKÚ, prezident Úřadu podá návrh na člena nového Poslanecké sněmovně. Lhůta na předložení návrhu je do 40 dnů ode dne, kdy se místo uvolnilo. Nebude-li prezidentem Úřadu podaný návrh na kandidáta vybrán, musí prezident předložit Poslanecké sněmovně další návrh do 40 dnů ode dne, kdy navržený možný kandidát nebyl vybrán. Prezident nemá omezení, aby nemohl navrhnout opětovného téhož člena. Prozatímní nepřítomnost člena v sídle Úřadu jako je například zahraniční pracovní cesta či pracovní neschopnost nemá obvykle na průběh kontrolní akce vliv. To by však neplatilo v případě, pokud by dotyčného pracovní neschopnost znemožňovala vyhotovit kontrolní závěr. Na základě této situace nahradí Kolegium NKÚ dotčeného člena jiným členem NKÚ, který kontrolní závěr z dané příslušné kontrolní

²³ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 49-50

²⁴ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 50

akce vytvoří. Podobný způsob řešení se uskutečňuje v případě skutečností naznačujících podjatost člena Úřadu shledaných během kontrolní akce.²⁵

Aby mohla být fyzická osoba vybrána jako člen NKÚ, podmínky jsou totožné s podmínkami pro jmenování člena Úřadu prezidentem a viceprezidentem. Pouze se podmínky odlišují ve věku, který je na zvolení nového člena Úřadu dosažených 30 let.²⁶ Dále jednotlivec musí být svéprávný, bezúhonný a plní podmínky, které jsou dány zvláštním zákonem a jeho zkušenostmi a morálními vlastnostmi se zaručuje, že bude funkci vykonávat řádně. Posledním požadavkem je dokončené vysokoškolské studium v magisterském studijním programu bez zaměření. Nižší vysokoškolské vzdělání není pro volbu nového člena dostačující.

Člen bude moci vykonávat svoji funkci po složení slibu, který se skládá do rukou předsedy Poslanecké sněmovny a na základě toho bude moci zastávat svoji funkci. Funkce člena NKÚ stejně jako u prezidenta nebo viceprezidenta NKÚ určuje neslučitelné funkce s veřejnými funkcemi jako je poslanec, senátor, soudce, státní zástupce a kterákoli funkce ve veřejné správě. Dále nemůže zastávat funkci člena orgánů územní samosprávy nebo funkci v politických stranách a hnutích. V zákoně o NKÚ je uvedeno, že člen Úřadu má zákaz výkonu placených funkcí a výdělečných funkcí, nemůže být tedy členem například dozorčího nebo kontrolního orgánu právnické osoby, která podniká, jestliže zvláštní právní předpis nevyomezí jinak. Výjimkou jsou činnosti pedagogické, vědecké, literární, publicistické a umělecké, nenarušuje-li činnost důstojnost nebo ohrožuje-li důvěru v nezávislost a nestrannost NKÚ. Novela uskutečněna zákonem č. 14/2017 Sb., kterým se na základě toho pozměňuje zákon č. 159/2006, o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů nesmí být člen Úřadu provozovatelem rozhlasového ani televizního vysílání, také nemůže být vydavatelem periodického tisku ani společníkem nebo členem či právnickou osobou, jež provádí rozhlasové nebo televizní vysílání anebo editor periodického tisku. Následně člen má za povinnost ukončit uvedené činnosti nejdříve, co zahájí svoji funkci, nejdéle však do 30 dnů od zahájení činnosti člena NKÚ.²⁷

Zákon představuje postavení člena NKÚ jakožto jednotlivce provádějící kontrolu, regulující kontrolní činnost, připravující kontrolní závěry dle plánu kontrolní činnosti

²⁵ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 51-53

²⁶ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 231

²⁷ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 54-56

a podílející se na činnosti senátů NKÚ. Člen vytvářející kontrolní závěr, dělá rozhodnutí v oblasti námitky podjatosti, kterou kontrolovaná osoba podala proti kontrolorovi.²⁸

V následující části uvedu, za jakých okolností skončí funkce člena NKÚ. Funkce člena lze pominout dnem doručení odstoupení z funkce Poslanecké sněmovně Parlamentu. Dalšími prvky demise je odvoláním Poslaneckou sněmovnou na základě pravomocného rozhodnutí Kárné komory Úřadu, v rozhodnutí je uvedeno doporučení stáhnutí člena NKÚ. Člen může být odvolán podle právní moci rozsudku, kterým je omezena svéprávnost nebo právní mocí rozsudku, jejímž byl odsouzen za úmyslný trestný čin. Oproti prezidentovi a viceprezidentovi výkon funkce člena nepomine za situace jeho pravomocného odsouzení za trestný čin z nedbalosti. Následným příkladem skončení výkonu funkce člena NKÚ je z důvodu úmrtí.²⁹ Další prvek nezávislosti můžeme pozorovat také i ve skutečnosti, že výkon funkce člena není časově omezen na daný počet let, avšak funkce pomine dosáhne-li člen 65 let věku.³⁰

4.3 Kolegium

Kolegium NKÚ představuje kolektivní orgán a skládá se z prezidenta Úřadu, viceprezidenta Úřadu a 15 členů Úřadu. Prezident předsedá Kolegiu Úřadu. Tento druh orgánu je veden jednacím řádem, řád reguluje činnost Kolegia, určuje pravidla, kterými se jednání řídí - obsahuje především svolání a průběh jednání, dále podobu rozhodování, způsob hlasování a též metodu publikování opačného názoru. Kolegium je sezváno na pokyn prezidenta NKÚ. V případě absence prezidenta svolává Kolegium viceprezident a pokud by nebyl přítomen ani viceprezident, svolání se ujme nejstarší člen Úřadu. Schůze se uskutečňuje, pokud pro něj hlasovala nadpoloviční většina všech členů Kolegia NKÚ. Všechna jednání jsou neveřejná. A Kolegium je usnášeníschopné, jestliže se jednání účastní nadpoloviční většina všech členů. Jednání řídí prezident NKÚ a opět v jeho nepřítomnosti zastává funkci viceprezident nebo nejstarší člen Úřadu. Kolegium NKÚ rozhoduje hlasováním ve formě usnesení. Usnesení bude uznáno, pokud by pro něj

²⁸ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 231

²⁹ KOUČKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 56

³⁰ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 231

volilo nadpoloviční většina přítomných členů Kolegia na jednání. Jestliže by došlo k rovnosti hlasů, bude rozhodný hlas předsedajícího a tím je prezident Úřadu.³¹

Kolegium NKÚ přijímá plán kontrolní činnosti, výroční zprávu a kárný řád, dále také návrh rozpočtu, který podáváný Poslanecké sněmovně, včetně změn, rozpočtových opatření, závěrečného účtu rozpočtové kapitoly NKÚ a účetní uzávěrky NKÚ vytvořené k rozvahovému dni. Mezi další hlediska schvalující Kolegiem spadají kontrolní závěry, jež si určí schvalování plánu kontrolní činnosti nebo, které mu nakáže prezident NKÚ. Dále sem řadíme jednacích řády Kolegia a senátů Úřadu, organizační řád včetně jeho změn nebo všechny kontrolní závěry, ze kterých vznikne stanovisko k návrhu státního závěrečného účtu. Kolegium zároveň projednává návrh pracovního Úřadu, který je podáván prezidentem Úřadu a doporučuje Kolegiu jeho uznání. Schválení výsledného pracovního řádu po projednání Kolegiem NKÚ je poté již v pravomoci prezidenta Úřadu.

Kolegium Úřadu také musí rozhodovat o věcech týkajících se odvolání proti rozhodnutí o námitce proti kontrolnímu protokolu anebo o námitce podjatosti, pokud podjatost předložila kontrolovaná osoba vůči členu NKÚ, a tímto je člen z hlasování o námitce podjatosti vyřazen.³²

4.4 Senáty

Senáty NKÚ se též zakládají by byla zajištěna nezávislost a objektivita kontroly, jež je prováděna Úřadem. Tyto orgány nejsou stálými orgány, jsou volitelně zřizovány Kolegiem Úřadu za účelem schvalování kontrolních závěrů, které jsou ad hoc zřízenému Senátu svěřeny plánem kontrolní činnosti.³³ Senáty se skládají ze tří a více členů.³⁴ Stejně jako u Kolegia hovoříme o kolektivním orgánu. Členy senátu se nemohou stát prezident nebo viceprezident, protože jsou již členy Kolegia NKÚ.

Senáty se při jednání řídí jednacím řádem. Jednací řád zahrnuje formu rozhodování, způsob hlasování, uveřejnění protějšího názoru. Senátu Úřadu předsedá, vybraný člen, který byl jmenován Kolegiem Úřadu během schvalování dílčích úkolů plánu kontrolní činnosti, případně při stanovování o jeho změnách. Předseda povolává

³¹ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 57-58

³² ČESKO. Zákon Nejvyšším kontrolním úřadu č. 166 ze dne 20. května 1993. In Sběrka zákonů České republiky. 1993, částka 43. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-166>, §13

³³ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 60

³⁴ SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 497 s. ISBN 978-80-7478-002-8., 434

senát NKÚ ve vázanosti na datech, jež jsou dány plánem kontrolní činnosti. Předseda má za povinnost zajišťovat činnost senátu a je odpovědný za brzké a řádné vyřízení věci, pro kterou byl senát určen. Kolegium nezřizuje Senát Úřadu v případech, kdy je uznávání kontrolního závěru zákonem vymezeno Kolegiem Úřadu. Jde o kontrolní závěry, u kterých lze očekávat jejich využití pro vyhotovení stanoviska NKÚ k návrhu státního závěrečného účtu, kontrolní závěry, jež Kolegium NKÚ vytyčí v plánu kontrolní činnosti anebo, které budou Kolegiu NKÚ nařízeny od prezidenta NKÚ.

Senát přijímá kontrolní závěry. Jednání stejně jako u Kolegia jsou neveřejné, všichni členové se musí zúčastnit jednání senátu Úřadu a na základě toho senát rozhoduje usnesením. Usnesení o přijetí kontrolního závěru je vzato, vysloví-li souhlas nadpoloviční počet přítomných členů senátu NKÚ.

Senát provádí rozhodnutí o odvolání proti rozhodnutí o námitkách vůči kontrolním protokolům, které představují podklad pro kontrolní závěr, k jehož schválení a prokonzultování byl senát založen.³⁵

4.5 Kontroloři

Ustanovení §15 se zabývá postavením kontrolorů, jež jsou nýbrž veřejnými funkcionáři jako je prezident, viceprezident a členové Úřadu, ale zastávají místo zaměstnanců NKÚ. Svoji činnost ve formě kontrolní činnosti zastávají na základě písemného pověření od prezidenta NKÚ nebo jím určeným členem NKÚ. Kontroloři nejsou ani státními zaměstnanci ve významu čl. 97 odst. 2 Ústavy, poněvadž NKÚ není správní úřad, a tak se na kontrolory, a i ostatní zaměstnance netýká zákon č. 234/2014 o státní službě.

Neurčí-li tak zákon o NKÚ jinak, pro kontrolory platí ustanovení zákoníku práce. Tzv. práva ve významu veřejnoprávních oprávnění, které Úřad provádí pomocí svých kontrolorů a jejich úkoly určí §19-§31 zákon o NKÚ v kontrolním řádu Úřadu.³⁶

Aby mohl zaměstnanec vykonávat funkci kontrolora, jsou dány určité požadavky. Totožně jako u prezidenta, viceprezidenta a člena Úřadu má potencionální kontrolor ukončené vysokoškolské vzdělání v magisterském programu, dokáže se orientovat

³⁵ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 60-61

³⁶ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 62

v účetnictví, dále má znalost anglického jazyka a práce s MS Office. Je komunikativní, týmový a dokáže samostatně pracovat. Vyhovujícím požadavkem je také praxe ve sféře výkonu kontroly aj vyžádané požadavky.³⁷ Pracovní činnosti, které kontroloři plní jsou *„komplexní výkon kontrolní činnosti, koncepční a metodická činnost, připomínkování interních a externích materiálů, monitorování, získávání a analýza informací o svěřené odborné oblasti, tvorba stanovisek k materiálům ústředních orgánů a jiných subjektů, příprava návrhů oznámení finančních úřadům, příprava návrhů trestních oznámení, administrativní činnost spojená s výkonem kontrolní činnosti, výkon kontrolní činnosti u kontrolované osoby a na pracovišti v sídle NKÚ.“*³⁸

³⁷ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Pracovní místo kontrolor: Požadavky* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/kariera/popis-pracovniho-mista/>

³⁸ NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Pracovní místo kontrolor: Hlavní pracovní činnosti* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/kariera/popis-pracovniho-mista/>

5 Mezinárodní spolupráce

NKÚ rozšiřuje a zachovává vztahy s nejvyššími kontrolními institucemi v zahraničí na oboustranné a mnohostranné úrovni a nabývá poznatky z kontrolní činnosti nejvýše postavených kontrolních institucí působících v zahraničí a v souhře se světovými a evropskými kontrolními standardy zdokonaluje na podstatě této výměny zkušenosti svými metodami kontroly. Součástí mezinárodní spolupráce je také i delegování členů a kontrolorů Úřadu do mezinárodních a nadnárodních kontrolních orgánů. Vybraní zástupci NKÚ vykonávají svoji funkci v auditních orgánech mezinárodních organizací jako je např. Evropská obranná agentura (EDA) nebo Evropská kosmická agentura (ESA). Soustavně se účastní jednání Mezinárodní rady auditorů Organizace severoatlantické smlouvy (IBAN). V minulosti byli součástí auditního orgánu Evropské organizace pro bezpečnost letecké navigace (EUROCONTROL). Co se týče nadnárodních organizací a orgánů, hovoříme o Evropské unii a jejím rámci pak o Evropském účetním dvoru (ECA), dále o Kontaktním výboru a Evropské komisi. NKÚ zastává funkci pozorovatele ve struktuře, jež byla v České republice založena pro předávání informací a kooperace s Evropským úřadem pro boj proti podvodům (OLAF), samostatným subjektem vzniklým v rozsahu Evropské komise, jehož úkolem je ochrana finančních a ekonomických zájmů EU.

NKÚ se podílí na spolupráci s Evropským účetním dvorem při kontrolách prostředků, které jsou získány z celkového rozpočtu EU. Jak je uvedeno v čl. 287 odst. 3 Smlouvy o fungování EU Evropský účetní dvůr vykonává kontrolu v členských státech ve spolupráci s vnitrostátními orgány kontroly účetnictví, jež to za podmínek právě v České republice uskutečňuje NKÚ. Vnitrostátní orgány kontroly účetnictví oznamují Evropskému účetnímu dvoru, zda by se chtěli na kontrole podílet³⁹

Mezinárodní organizace nejvyšších kontrolních orgánů se zkr. INTOSAI se představuje jako nevládní organizace, která vznikla v roce 1953, je napojená na Organizaci spojených národů (OSN) se sídlem ve Vídni. Činnost této organizace se zakládá na Lidské deklaraci z roku 1977. INTOSAI má také regionální skupinu pro Evropu nesoucí název EUROSAI. Tato skupina byla založena roku 1990 a její sídlo nalezneme v Madridu.⁴⁰ V současnosti je NKÚ členem pracovní skupiny EUROSAI pro

³⁹ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 64

⁴⁰ GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK, Jiří a ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7., s. 235

audit životního prostředí, dále pracovní skupiny či informační technologie, Task Force pro audit a také etiku.⁴¹

⁴¹ KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017, 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0, s. 65

6 Kontrola vykonávána Nejvyšším kontrolním úřadem

6.1 Kontrola veřejné správy

Poslání a postavení veřejné správy dožaduje, aby právní úprava organizace a také i činnosti veřejné správy zaručovala zákonné uskutečnění jejich cílů a úkolů. Veřejnou správou můžeme definovat jako výkonnou, podzákonnou a nařizovací činnost, jež je spojována zákony a zajišťuje jejich realizaci. Zachovávání zákonnosti obecně se vysvětluje jako jeden z nevyhnutelných předpokladů právní jistoty propojené kontrolou veřejné správy.

Kontrola veřejné správy je jednou z nejdůležitějších záruk zákonnosti ve veřejné správě ve veřejné správě. Mezi další záruky zákonnosti ve veřejné správě dále začleňujeme zrušení, změnu, systaci chybných správních aktů a ostatní opatření ve veřejné správě, uplatňování odpovědnosti k důsledkem porušení právních povinností a též přímé dohnání ke splnění právních povinností. Obecně lze říci, že kontrola spočívá v zajištění toho, aby potřebné činnosti byly prováděny ve správném rozsahu, směru a čase. Kontrolou se rozpoznává, jak moc odpovídá existující stav tomu, co býti mělo nebo naopak býti má, určují se příčiny nedodržení náležitých povinností, a ze stanoveného stavu se odvozují závěry a vytyčují patřičná opatření. Uvedenými rovinami kontroly veřejné správy, jež dohromady jsou nazývány správní kontrola, tím se kontrola vůbec nevyčerpává. Veřejná správa je předmětem kontroly a ze strany vnějších subjektů, kterýžto jsou zčásti příslušné orgány a jednat občané. V takových případech hovoříme o vnější kontrole veřejné správy. Zvláštním případem kontroly ve veřejné správě je kontrola, kterou vykonávají orgány státní správy v součinnosti s jinými státními orgány nad výkonem obecní samosprávy a, který má rovněž pojmově povahu dozoru, a ve smyslu platné právní úpravy její směřování vychází převážně ze samotného zákona o obcích. Při pohledu na kontrolní systém veřejné správy je třeba rozlišovat následující:

- Správní kontrolu - zde jsou kontrolujícími subjekty orgány veřejné správy a zároveň v okruhu této kontroly se člení na:
 - Kontrolu, která se orientuje na činnost správních orgánů ve vztazích hierarchické nadřízenosti a podřízenosti, s kontrolou uskutečňovanou uvnitř dílčích orgánů veřejné správy.

- A druhou je kontrola, jež je zaměřena na splňování povinností subjektů správního práva, které setrvávají mimo příslušné hierarchické vztahy veřejné správy.
- Vnější kontrola - orgány veřejné správy včetně jejich činnosti je dozorovány odlišnými, než jsou orgány veřejné správy.

Vzhledem ke specifickým subjektům kontroly a k jejich umístění lze pak lišit v uvedeném systému jako celku:

- Kontrola, která je prováděna zákonodárným, přesněji řečeno zastupitelskými orgány,
- Kontrola vykonávána soudy,
- Kontrola uskutečňována právě NKÚ,
- Kontrola, jež je vykonávána Veřejným ochráncem práv,
- Kontrola činěna na základě podnětů, stížností či petic,
- A poslední je kontrola uskutečňována ve spojení s právem na informace ve veřejné správě.⁴²

6.2 Kontrola Nejvyšším kontrolním úřadem

Zákon určuje, že NKÚ uskutečňuje nejen formální hodnotu, tak také i kontrolu obsahovou.⁴³ §4 odst. 1 říká, že během kontroly Úřad přezkoumává, zda jsou kontrolované osoby v souladu s právními předpisy, zároveň se kontroluje věcná a formální správnost a hodnotí se, jestli jsou praktické a ekonomické.⁴⁴ Kontrolu tak realizuje u ministerstev, ostatních správních úřadů a státních orgánů, fyzických i právnických osob, nevyřazuje-li to tak zvláštní zákon. ČNB se kontrole podává, výjimku jsou oblasti výdajů určených na provoz a pořízení majetku.⁴⁵

Kontrolní působnost se víceméně překrývá s kontrolní působností orgánů, které uskutečňují finanční kontrolu na základě zákona o finanční kontrole. Navzájem si ale nejsou konkurencí. Kontrola dle zákona o finanční kontrole je popisována jako souhrnný

⁴² PRŮCHA, Petr. *Veřejná správa a správní právo*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. 303 s. ISBN 978-80-86775-29-6., s. 101-103

⁴³ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 93

⁴⁴ POUPEROVÁ, Olga, FRUMAROVÁ, Kateřina a MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Praktikum z obecného správního práva*. 2., přepracované vydání. Praha: Leges, 2017-2018. 2 svazky (96; 111 stran). Student. ISBN 978-80-7502-263-9., s. 50-51

⁴⁵ HORZINKOVÁ, Eva a FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. 2., aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. 224 s. Student. ISBN 978-80-7502-092-5., s. 145

system, který má primárně zaručit, že s veřejnými prostředky bude zacházet v souladu se stanovenými pravidly. Oproti tomu kontrola NKÚ je již čirou nadstavbou nejvyšší možné garance legality, účelnosti, hospodárnosti nakládání s financemi, protože se jedná o kontrolu orgánem beze vztahu ke kontrolovaným osobám. Z toho důvodu se o Úřadu občas mluví jako o orgánu, který uskutečňuje tzv. superkontrolu.⁴⁶

6.2.1 Postup kontroly Nejvyššího kontrolního úřadu

Postup během provádění kontroly NKÚ a vztahy mezi kontrolními orgány a osobami, jež jsou kontrolovány se vede kontrolním řádem, který je vytyčen v zákoně o NKÚ.

Kontrolující činnost provádějí členové Úřadu a kontroloři na základě písemného pověření od prezidenta NKÚ anebo jím zmocněného člena Úřadu. O kontrole učiněnou pracovníky Úřadu se zhotovuje kontrolní protokol, na jehož základě nějaký člen Úřadu vypracuje kontrolní závěr. Dle toho je jinak přizpůsobena možnost odvolání se proti rozhodnutí o námitkách vůči kontrolnímu protokolu. Fyzické osobě, jež zaviněně přivedla, že kontrolovaná osoba nevykonala povinnost udělit součinnost odpovídající oprávněním kontrolujících a povinně dát materiální a technické zajištění pro výkon kontroly, je možné položit opakovaně pokutu podle zákona o NKÚ. Na rozdíl od zákona o státní kontrole, tady však není vyloučena žaloba ke správnímu soudu dle občanského soudního řádu. Je to případné jen pokud neobsahují skutečnosti, jež jsou předmětem ochrany podle zákona o ochraně státního tajemství. Uveřejněním kontrolních závěrů, u kterých došlo k vydání věcí orgánům činným v trestním řízení, je eventuální až po souhlasu příslušného orgánu, který je činný v trestním řízení.⁴⁷

Výsledkem kontrolní činnosti jsou kontrolní závěry, jež jsou písemné zprávy, ve kterých jsou obsaženy shrnutí a vyhodnocení skutečností získaných během kontroly. Veškeré odsouhlasené kontrolní závěry se poté uveřejní ve Věštníku NKÚ a dále jsou zaslány Poslanecké sněmovně, Senátu, vládě a na žádost i ministerstvům.⁴⁸ Zda-li je kontrolovanou osobou ČNB, odesílá prezident NKÚ schválený kontrolní závěr též i jí.

⁴⁶ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 207-208

⁴⁷ MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa. 2. díl*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 381 s. Edice učebnic / Masarykova univerzita. Právnická fakulta; č. 355. ISBN 80-210-3579-X., s. 357-358

⁴⁸ POUPEROVÁ, Olga, FRUMAROVÁ, Kateřina a MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Praktikum z obecného správního práva. 2.*, přepracované vydání. Praha: Leges, 2017-2018. 2 svazky. Student. ISBN 978-80-7502-263-9., s. 50-51

A na žádost poskytne NKÚ Poslanecké sněmovně, Senátu a jejich orgánům, vládě kontrolní protokoly a ostatní podklady pro odsouhlasené kontrolní závěry. Aby byla snáz informována veřejnost NKÚ uveřejňuje odsouhlasené kontrolní závěry též na svých webových stránkách NKÚ. Je to v souladu se zásadou publicity výkonu veřejné moci a transparentnosti pokládání s prostředky státu, že kontrolní závěry jsou k dispozici nejen parlamentu, pro který jsou podkladem pro nezbytné legislativní změny, ale jsou již volně přístupné veřejnosti. Tyto zásadou jsou platné všude, kde orgán provádí moc, která mu na základě společenské smlouvy dali občané. Ohledně zveřejňování kontrolních závěrů nasvědčuje i to, že Úřad kontroluje hospodaření s prostředky, které stát alespoň nahromadil tak, že je vybral od lidu. Zveřejnit kontrolní závěry jsou brány jako projev povinnosti státních orgánů informovat o své činnosti, jež nalezneme v čl. 17 odst. 5 Listiny jako součást práva na informace.⁴⁹

Jak již bylo zmíněno výše, všechny kontrolní závěry, kromě těch, jež zahrnují utajované skutečnosti střežené podle zákona, se vydávají ve Věstníku. Věstník je publikován soustavně čtyřikrát do roka.⁵⁰ Jsou v něm uveřejňovány hlavně jednacích řády Kolegia a senátů Úřadu, také kárný řád, plán kontrolní činnosti, dále výroční zprávu a veškeré tedy kontrolní závěry týkající se zvláštního zákona, resp. §45 zákona o NKÚ.

Náklady, které nastanou v souvislosti s uskutečňováním kontroly nese NKÚ. Náklady, jež v souvislosti s prováděním kontroly nastaly kontrolovaným osobám, zase nesou tyto osoby, kromě nákladů, které kontrolované osobě vznikly osvědčením oprávnění kontrolora využít v nezbytných případech telekomunikační zařízení kontrolované osoby, které uhradí Úřad. Pokud nastane situace a v souvislosti s vykonáváním kontroly vznikla kontrolovaným osobám škoda, je subjekt odpovědný za toto poškození stát. Půjde-li o objektivní odpovědnost, jež není možné se osvobodit, nárok na náhradu výdajů je potřeba u NKÚ upotřebit nejpozději do 6 měsíců ode dne, kdy byly vydány, jinak nárok pomine.⁵¹

⁴⁹ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 223

⁵⁰ KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021, 539 stran. Právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7., s. 451

⁵¹ BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1., s. 223

7 Rozšíření pravomocí

NKÚ je jediným nezávislým externím kontrolním orgánem, který může poskytovat objektivní a politicky neutrální informace o hospodaření s veřejnými prostředky. V České republice však kontroluje pouze část veřejných prostředků. Státní podniky a samosprávné obchodní společnosti v hodnotě 680 miliard Kč (hovoříme zde o obratu za rok 2010) a další stovky miliard z rozpočtů samospráv se dnes nachází mimo externí kontrolu. A jak opakovaně uvádí BIS, vzhledem k „úzkému vztahu mezi vedením dozorčích rad obchodních společností a majetkovou účastí státu, kteří nesplňují svoji kontrolní funkci, dochází k „systematickému obohacování“. Rovněž zpráva BIS upozorňuje na korupci při správě veřejného majetku v některých statutárních městech a obcích. Rozšíření kontrolních pravomocí vychází z požadavků Limské deklarace, důležitého a všeobecně uznávaného dokumentu Mezinárodní organizace kontrolních úřadů INTOSAI. Limskou deklarací se řídí mimo jiné i nejvyšší kontrolní instituce všech sousedních zemí.⁵² Limská deklarace uvádí toto: „*Auditu nejvyšších auditních institucí mají podléhat veškeré operace s veřejnými prostředky, bez ohledu na to, zda a jakým způsobem se odrážejí v národním rozpočtu.*“⁵³

Zákon o NKÚ je možné novelizovat, ať už ve formě vládní novely (sněmovní tisk č. 360) či znění poslaneckého návrhu (sněmovní tisk č. 230), je podmíněn změnou Ústavy, zejména čl. 97 odst. 1, který stanoví, že do působnosti Úřadu patří výhradně hospodaření se státním majetkem a plnění státního rozpočtu. Dva z navrhovaných pozměňovacích návrhů počítali s rozšířením pravomocí NKÚ na kontrolu hospodaření samospráv, tedy obcí a krajů a na hospodaření společností založených obcemi a jejich dceřiných společnostmi. Ani jeden z návrhů nepředpokládal rozšíření kontrolní působnosti Úřadu na všech 6 258 obcí v České republice.

- Vládní návrh počítal s rozšířením kontroly pouze na vyšší územní samosprávné celky, jedná se tedy o 13 krajů + hlavní město Praha a obce s rozšířenou působností (obce III. stupně), kterých bylo v České republice dle zákona

⁵² REKONSTRUKCE STÁTU. *Informace a argumenty Rozšíření pravomocí NKÚ: Sněmovní tisk č. 43* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://rekonstrukcestatu.s3.amazonaws.com/rekonstrukcestatu/production/files/2019/05/17/18/25/35/376_b5b05-0538-414e-8db8-714442c6950a/rozsireni-pravomoci-nku-informace-a-argumenty.pdf

⁵³ REKONSTRUKCE STÁTU. *Informace a argumenty Rozšíření pravomocí NKÚ: Sněmovní tisk č. 43* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://rekonstrukcestatu.s3.amazonaws.com/rekonstrukcestatu/production/files/2019/05/17/18/25/35/376_b5b05-0538-414e-8db8-714442c6950a/rozsireni-pravomoci-nku-informace-a-argumenty.pdf

č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem, v téže době 205. Vládní návrh by tedy zasáhl 3,3% obcí.

- Poslanecký návrh se týkal vyšších územích samosprávných celků (13 krajů + hlavní město Praha a statutární města, jež bylo podle zákona 128/2000 Sb., o obcích bylo tehdy 26. Poslanecký návrh by se tedy dotkl 0,42% obcí.

Vládní návrh na rozdíl od návrhu poslanců předpokládá přechodné období pro rozšíření pravomocí NKÚ na:

- Kontroly krajů, hlavního města Prahy a statutárních měst a jimi založených nebo řízených právnických osob do roku 2021,
- Dále kontroly ostatních územních samosprávných celků a jimi vytvořených a ovládaných právnických osob na rok 2023,
- A též i kontroly dobrovolných svazků obcí na rok 2025.

V každém případě, pokud budou oba návrhy přijaty, bude působnost Úřadu rozšířena tak, aby přispívala povinným subjektům, včetně povinných subjektů by se rozšířil o veřejné vysoké školy, veřejnoprávní média a veřejné akciové společnosti.

Na rozdíl od vládního návrhu, návrh poslanecký, reaguje na rozšíření počtu členů Kolegia NKÚ volených Poslaneckou sněmovnou z 15 na 17. Oba návrhy omezují rozsah kontroly vykonávané NKÚ u územně samosprávných celků a jejich příspěvkových organizací, za souladu s právními předpisy, avšak s výjimkou dohledu nad účelností, efektivností a hospodárností podle §4 odst. 1 zákona o NKÚ. Podle poslaneckého návrhu se však tato výjimka vztahuje jen na zdravotní pojišťovny, veřejné výzkumné instituce a školské právnické osoby. Výjimka vládního návrhu zahrnuje věci více a vztahuje se na kromě subjektů, které jsou uvedeny v poslaneckém návrhu, tak také na státní podniky a národní podnik, státní fondy, státní příspěvkové organizace, dobrovolné svazky obcí, Český rozhlas, Českou televizi nebo veřejné vysoké školy aj., čímž vládní návrh zužuje rozsah kontroly některým subjektům oproti současnému stavu.⁵⁴

Zamítnout ústavní změnu doporučil senátní výbor pro hospodářství. Jeho předseda Vladislav Vilímc (ODS) sdělil, že od roku 2002 se návrh ohledně rozšíření pravomocí

⁵⁴ REKONSTRUKCE STÁTU. *Fakta, argumenty, informace Nejvyšší kontrolní úřad: Rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu: Sněmovní tisk 360 (vládní návrh) a 230 (poslanecký návrh). Novela Ústavy: Sněmovní tisk 229 [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/download/LXFXkQ/infolist-rozsireni-pusobnosti-nku.pdf>, s. 5-6*

Úřadu objevilo pět či šest návrhů. Podle Vilímce se jedná o příběh nekonečných debat týkajících se rozšíření pravomocí nad obcemi a kraji. Dokonce i přes to, že se někteří senátoři intervenovali za rozšíření pravomocí na firmy s účastí státu.⁵⁵

Prezident NKÚ Miroslav Kala již dříve uvedl, že Česká republika je jednou z mála zemí v Evropě, kde nezávislý státní auditor není oprávněn kontrolovat veškeré veřejné peníze.⁵⁶ „Přitom i mezinárodní úmluvy, které se týkají auditů veřejných financí, říkají, že všechny veřejné prostředky by měly podléhat auditu nezávislého kontrolního úřadu“⁵⁷, poznamenal prezident Úřadu.

Relativně obsáhlý a výstižný byl také například poslanecký návrh nového znění celého čl. 97 (Poslanecká sněmovna, tisk 960), jehož prodiskutování však vůči k volbám do Poslanecké sněmovny nebylo možné, aby bylo dokončeno. Návrh zahrnoval tyto změny:

- Rozšíření kontrolní působnosti Úřadu na zákonnost hospodaření s majetkem obcí a krajů, dále příjmů a výdajů podle jejich rozpočtů, eventuálně osob s veřejnými financemi. Jasně bylo řečeno, že nezávislost výkonu působností dle čl. 97 odst. 1 nemůže nikoho ohrožovat.
- Výslovné vymezení funkčního období prezidenta a viceprezidenta NKÚ na dobu devíti let s tím, že do těchto dvou funkcí nemůže být nikdo vybrán více než dvakrát.
- Byla dána neslučitelnost funkce prezidenta, viceprezidenta a člena s jinými funkcemi.
- Rovnou do Ústavy měla být původně přidána úprava postavení členů Úřadu, s tím, že zákon určí, kdy Úřad bude jednat a provádět rozhodnutí ve sboru skládající se z prezidenta, viceprezidenta a členů Úřadu.

⁵⁵ IROZHLAS. *Nejvyšší kontrolní úřad se rozšíření pravomocí nedočká. Senát zamítl i dobrovolný klouzavý mandát* [online]. 2021, 26. října 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/senatr-nejvyssi-kontrolni-urad-nku-pravomoci-dobrovolny-klouzavy-mandat-poslanci_2110261647_btk

⁵⁶ IROZHLAS. *Nejvyšší kontrolní úřad se rozšíření pravomocí nedočká. Senát zamítl i dobrovolný klouzavý mandát* [online]. 2021, 26. října 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/senatr-nejvyssi-kontrolni-urad-nku-pravomoci-dobrovolny-klouzavy-mandat-poslanci_2110261647_btk

⁵⁷ IROZHLAS. *Nejvyšší kontrolní úřad se rozšíření pravomocí nedočká. Senát zamítl i dobrovolný klouzavý mandát* [online]. 2021, 26. října 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/senatr-nejvyssi-kontrolni-urad-nku-pravomoci-dobrovolny-klouzavy-mandat-poslanci_2110261647_btk

Na rozdíl od pozdějších návrhů vlády (Poslanecká sněmovna 2011, tisk 351) se zaměřoval výlučně k čl. 97 odst. 1, tedy rozšíření kontrolní působnosti NKÚ.⁵⁸ Je vhodné k tomuto dodat, že čl. 97 má i další deficity, nenalezneme v něm žádnou zmínku o členech Úřadu a jejich funkčním období, na něž je Poslanecká sněmovna volí, dále o neslučitelnosti funkce prezidenta a viceprezidenta, členů s jinými funkcemi a činnostmi o tom, kdy NKÚ projednává a dělá rozhodnutí ve sboru atd. Jde především o to, že věci související s organizací a působností Úřadu, které mají ústavní význam pro Ústavu jako celek, byly by též výslovně vymezeny v Ústavě, a nikoli pouze v běžném zákoně.⁵⁹

⁵⁸ PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. 1160 stran. Student. ISBN 978-80-7502-468-8., s. 1033-1034

⁵⁹ SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007, 935 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-869-9., s. 815

8 Komparace Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenskej republiky

Ke komparaci Nejvyšších kontrolních úřadů jsem zvolila dvě země, kterými jsou Česká republika a Slovenská republika. Důvodem, proč jsem si právě tyto dvě země vybrala je takový, že jsou blízkými sousedy a spojuje je část společné historie, kdy od roku 1918 až 1992 tvořily jeden stát nazývaný Československo. Vzhledem k tomu, že jsme tvořili společnou historii, lze snadno předpokládat, že oba Úřady by měly mít podobné znaky. Avšak přesto vykazují značné rozdíly. V této části práce bych chtěla komparovat rozdíly v organizační struktuře, úkolech a postavení Úřadů aj.

8.1 Nejvyšší kontrolní úřad Slovenskej republiky

8.1.1 Postavení a působnost

NKÚ vykonává svoji roli nezávislého kontrolního orgánu od roku 1993. Sídlo orgánu se nachází v Bratislavě. NKÚ má celkem osm poboček v každém kraji republiky, které zajišťují delegované kompetence, hlavně ve vztahu k místní státní správě a samosprávě v předmětném území.⁶⁰ Úřad uskutečňuje kontrolní činnost v souladu s plánem kontrolní činnosti na základě rozhodnutí Státní rady Slovenské republiky. Jedná se tedy o nezávislý orgán, do jehož výkonu působnosti lze zasahovat pouze zákonem nebo na základě zákona. V souvislosti na obvyklé rozdělení moci, jež tvoří moc zákonodárná, výkonná a soudní, je možné i diskutovat o existenci tzv. čtvrté státní moci. Avšak převážně je NKÚ řazen do výkonné moci. NKÚ tedy nespadá do systému orgánů veřejné správy ve statistickém a organizačním smyslu, zato však uskutečňuje veřejnou správu v materiálním a funkčním smyslu. Předmětem činnosti tohoto Úřadu je výkon kontroly následně. V zákoně č. 39/1993 Z. z. o NKÚ a v Ústavě Slovenské republiky v čl. 60, 61, 62, 63 nalezneme právní postavení tohoto Úřadu.⁶¹ Přímé postavení, vnitřní organizaci a působnost vymezuje čl. 63 Ústavy a zároveň též zákon o NKÚ.⁶²

⁶⁰ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 118-119

⁶¹ VRABKO, Marián a kol. *Správne právo hmotné: všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava: C.H. Beck, 2012, 453 s. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-89603-03-9., s. 232

⁶² SLOVENSKO. Zákon č. 39 Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 19. ledna 1993 o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. In *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 1993, částka 10. Dostupné z WWW: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-39>.

Článek 60 Ústavy Slovenské republiky uvádí, že Úřad provádí kontrolu hospodaření a rozpočtovými prostředky, majetkem státu, majetkovými právy i s pohledávkami státu. Dále zákon rozvádí ústavní kompetence NKÚ na nadcházející oblasti kontroly hospodaření⁶³:

- *„Prostředky rozpočtů, které podle zákona schvaluje Národní rada nebo vláda Slovenské republiky,*
- *Majetek, majetková práva, finanční prostředky, závazky a pohledávky státu, veřejnoprávních institucí, Fondu národního majetku Slovenské republiky, obcí, samosprávných krajů a jejich právnických osob,*
- *Majetek, majetková práva, finanční prostředky a pohledávky, které byly poskytnuty Slovenské republice, právnickým a fyzickým osobám z rozvojových programů nebo jiných programů ze zahraničí,*
- *Majetek, majetková práva, finanční prostředky, závazky a pohledávky, za které Slovenská republika převzala záruku včetně právnických osob, vykonávajících činnost ve veřejném zájmu.“⁶⁴*

NKÚ dále provádí kontrolu ve formě vybavování a vymáhání daní, cel, odvodů, pokut a poplatků, jež jsou brány jako příjmy Slovenska, též i rozpočtů obcí a samosprávných krajů. Podobně do jeho kompetencí můžeme zařadit kontrolu uplatňování a výkon práv a povinností, které vycházejí z finančně-ekonomických vztahů vlády Slovenské republiky, ministerstev, obcí, samosprávných krajů, ústředních orgánů správy, dále také státních účelových fondů, veškerých veřejnoprávních institucí, Fondu národního majetku Slovenska, také právnických a fyzických osob, jež mají majetkovou účast již uvedených subjektů.

Úřad zastupuje zemi v mezinárodních kontrolních institucích a organizacích, kooperuje s nimi v jednotě s mezinárodními smlouvami na základě, kterých je Slovenská republika spojována. Za podstatné je zmínit činnost Úřadu během harmonizace a neurčitosti kontrolního práva a standardů EUROSIAI, INTOSIAI a Evropského dvora auditorů za předpokladu Slovenské republiky s cílem dalšího zdokonalování odborné úrovně průběhu kontroly. Dále také realizuje úkoly orgánu, který předkládá vyhlášení

⁶³ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 118

⁶⁴ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 118

o skončení pomoci ze strukturálních fondů a kompaktního prostředku a předkládajícího orgánu.

Rozšíření kompetencí Úřadu o celkovou kontrolu veřejných prostředků a majetku samosprávy uzavřelo ve Slovenské republice několikaletou odbornou a diletantskou diskusi o potřebě nezávislé státní kontroly v těchto úsecích. Stejně jako mnoho podobných institucí v EU se NKÚ vyznačuje vysokou mírou nezávislosti a nestranností, je vázána na jeho odpovědnost vůči Národní radě Slovenské republiky a hospodářskou samostatnost. Úřad podává alespoň jednou za rok zprávu o výsledcích kontrolní činnosti. Vyhotovují se hlediska k návrhu státního rozpočtu a závěrečného účtu Slovenské republiky, rovněž i jiná stanoviska a materiály na žádost Národní rady.⁶⁵

8.1.2 Organizační struktura

Tento Úřad uskutečňuje svoji aktivitu prostřednictvím orgánů, zaměstnanců vykonávající kontrolu a ostatních svých zaměstnanců. Úřad je schopný na základě smlouvy přijmout osoby ke kontrole, které se jako zaměstnanci Úřadu nepovažují. Do orgánu Úřadu zařazujeme předsedu, dva místopředsedy. Předseda je statutárním orgánem, kterého zastupuje vybraný místopředseda. Předsedu společně se dvěma místopředsedy volí a odvolává Národní rada Slovenskej republiky. Společné období jim celkem trvá sedm let. Dále mají možnost být zvoleni nejvíce dvě po sobě následující funkční období. Předseda může vykonávat svoji činnost i po ukončení funkčního období do té doby, než Národní rada nezvolí předsedu nového. Předsedou či místopředsedou se může stát kterýkoli občan Slovenské republiky, jež je volitelný v Národní radě Slovenské republiky.⁶⁶ Předseda a místopředsedové NKÚ nesmějí provádět jinou funkci ve státních orgánech, orgánech právnických osob uskutečňující podnikatelskou činnost a nemohou vykonávat vlastní podnikatelskou činnost, kromě výjimky týkající se správy svého majetku. Dále nesmí vykonávat funkci v orgánech územní samosprávy.⁶⁷ Pokud bude nově zvolený předseda Úřadu nebo místopředseda členem politické strany nebo politického hnutí, musí se vzdát členství ve straně anebo hnutí do 30 dní ode dne zvolení

⁶⁵ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 118-119

⁶⁶ SLOVENSKO. Zákon č. 39 Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 19. ledna 1993 o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. In *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 1993, částka 10. Dostupné z WWW: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-39>.

⁶⁷ VRABKO, Marián a kol. *Správne právo hmotné: všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava: C.H. Beck, 2012, 453 s. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-89603-03-9., s. 234

do funkce.⁶⁸ Předseda předkládá Národní radě stanoviska a zprávy. Jako stanoviska jsou podávány stanoviska Úřadu k návrhu státního závěrečného účtu a na žádost k návrhu rozpočtu a stanoviska, které jsou předloženy na žádost Národní rady Slovenské republiky. A předseda předkládá zprávy, které se týkají výsledků kontrolní činnosti za předešlý kalendářní rok, zprávy o výsledcích kontrol provedených na základě žádosti Národní rady. Předseda má právo být na jednání a jednání jejich orgánů a také jednání Národní rady. Národní rada Slovenské republiky je oprávněna odvolat předsedu či místopředsedu Úřadu z funkce pokud:

- Byl pravomocně odsouzen za úmyslný trestný čin,
- Nedodržel podmínku neslučitelnosti funkce anebo činnosti,
- Nebo nevykonával povinnosti, které jsou dány zákonem o NKÚ.

Dále Národní rada může odvolat jak předsedu NKÚ, tak i místopředsedu NKÚ, pokud neprovádí svoji funkci po dobu delší než 6 po sobě jdoucích kalendářních měsíců. Zároveň může pozastavit výkon funkce, bylo-li proti předsedovi nebo místopředsedovi započaté trestné stíhání.⁶⁹

Co se týče kontrolorů, tak kontroloři musí být bezúhonní, disponují dosaženým příslušným vzděláním a také praxí v oboru, který spadá do kontrolní působnosti Úřadu.⁷⁰

Organizační struktura je utvořena pro jeho kontrolní pravomoci a je i tak rozčleněna na individuální kontrolní oddělení. Úsek finanční a daňový, úsek speciálních odvětví a činností nebo sekce hospodářských a sekce fondů EU realizují kontrolní činnost dle tematického zaměření. Oddělení strategie zajišťuje další činnosti, které se nevyvarují na fungování NKÚ a je ústředním posláním metodiky, orientace kontrol a plánování kontrolní činnosti NKÚ. Samostatnou funkci vykonává předseda.

⁶⁸ SLOVENSKO. Zákon č. 39 Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 19. ledna 1993 o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. In *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 1993, částka 10. Dostupné z WWW: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-39>.

⁶⁹ BRÖSTL, Alexander a kol. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 461 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-248-6.,s. 336

⁷⁰ SLOVENSKO. Zákon č. 39 Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 19. ledna 1993 o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. In *Sbírka zákonů Slovenské republiky*. 1993, částka 10. Dostupné z WWW: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-39>.

Záměrem přiblížení výkonu kontroly kontrolovanými subjekty a s cílem vytvořit kontrolu hospodárnější Úřad přistoupil na systém poboček ve všech osmi krajích. Tento systém funguje od roku 2009.⁷¹

8.1.3 Kontrola Nejvyššího kontrolního úřadu

NKÚ se řídí při výkonu kontrolní činnosti zákonem č. 39/1993 Z.z. o NKÚ Slovenskej republiky ve znění pozdějších předpisů, s mezinárodními kontrolními standardy ISSAI (International Standards of Supreme Audit Institutions), jež byly uveřejněny Mezinárodní organizací nejvyšších kontrolních institucí, jak již víme nese zkratku INTOSAI a též i v souladu s Evropskými prováděcími směrnicemi pro kontrolní standardy INTOSAI, kde jejich cílem je detailnější propracování standardů INTOSAI a poskytnutí návodu k jejich aplikaci v praxi.

Úřad uskutečňuje kontrolní činnost na základě plánu kontrolní činnosti na patřičný rok. Plán na daný rok vystupuje z tříletého plánu kontrolní činnosti Úřadu, v němž je možné nalézt strategické cíle a záměry kontrolní činnosti na období 3 let. NKÚ SR je mimo toho povinný udělat kontroly, o které jej může usnesením požádat i Národní rada SR. Podklady a zkušenosti získané při provádění kontrolní činnosti, jakož i podněty obdržené od organizací státní správy a samosprávy a občanů, tvoří základ pro přípravu plánu kontrolní činnosti. Plán kontrolní činnosti uznává předseda Úřadu. Kontrolní činnosti zahrnují tři základní typy kontrol, kontrolu souladu, kontrolu výkonnosti a finanční kontrolu. Mezi zvláštní typy kontroly se člení kontrola informačních systémů a forenzní kontrola. Dále kontrolní akce se skládá z fází předběžné kontroly, výkonu kontroly a uskutečnění výsledků kontroly. Předběžná příprava kontroly má za cíl shromažďovat a analyzovat základní informace o kontrolovaném subjektu, jež jsou nezbytné pro přípravu podkladů určených pro zahájení kontroly. Základní informace se obdrží hlavně z veřejně přístupných informačních zdrojů, poznatků z předešlých kontrol učiněných z předešlých kontrol vykonaných NKÚ a jiných zdrojů.⁷² Během plánování kontroly Úřad používá rejstříky kontrolovaných organizací, jež jim od roku 2006 umožňují hlavní kontroloři samosprávných krajů. Zároveň dochází ke sjednocování plánů kontrolní činnosti těchto kontrolních orgánů, a to společně s líčenou činností legislativní

⁷¹ BRÖSTL, Alexander a kol. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 461 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-248-6.,s. 336-337

⁷² NAJVVŠŠÍ KONTROLNÍ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Všeobecne o kontrole NKÚ SR: Kontrolné štandardy je možné členiť na*: [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/o-kontrola>

rady prezentovat prvky součinnosti a zpětné vazby a příklad možností zakládání systémového přístupu v kontrolní praxi Slovenska.⁷³

Jaké jsou vlastně etapy kontroly NKÚ. První etapou je příprava kontroly. Příprava začíná písemným oznámením o zahájení inspekce statutárního orgánu kontrolovaného subjektu nebo jím zplnomocněnému zástupci a končí přípravou programu kontroly a kontrolních postupů.

Následující etapu nazýváme výkon kontroly na kontrolovaném subjektu, ten zahrnuje vlastní provedení a je ukončen vyhotovením protokolu o výsledcích kontroly nebo záznamu o výsledcích kontroly. V případě zpochybnění správnosti, úplnosti nebo ověřitelnosti výsledků kontroly se tyto námitky prošetří a výsledky se písemně sdělí statutárnímu orgánu kontrolovaného subjektu. Jsou-li nutné změny protokolu, je vypracována příloha protokolu o výsledcích kontroly. Fáze etapy výkonu končí projednáním zprávy o výsledku kontroly, resp. předáním záznamu o výsledku kontroly.

Závěrečnou fází auditní činnosti je fáze realizace, jejímž cílem je v souladu se zákonem NKÚ SR vypracovat zprávu o výsledcích kontroly, upozornit na nedostatky, zaslat materiály příslušným orgánům a zveřejnit výsledky.⁷⁴

8.2 Srovnání Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky a Najvyššího kontrolného úradu Slovenskej republiky

Za mě prvním rozdílem, kterého si lze všimnout, je věci týkající se organizační struktury. Zatímco NKÚ SR tvoří organizační strukturu jen z předsedy a dvou místopředsedů Úřadu. Naproti tomu v českém NKÚ tvoří organizační strukturu více orgánů, a to prezident a viceprezident, dále Kolegium, členové Úřadu, senáty nebo také kontroloři. Další rozdíl v rámci organizace Úřadu lze shledat ve funkčním období předsedy a místopředseda NKÚ a prezidenta a viceprezidenta NKÚ. Předseda či místopředseda vykonávají svoji funkci 7 let. Kdežto prezident s viceprezidentem NKÚ ČR jsou voleni na funkční období 9 let. Shodu můžeme najít v možnosti být zvoleni nejvíc na 2 po sobě jdoucích funkčních obdobích.

⁷³ NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8., s. 120

⁷⁴ NAJvyšší KONTROLNÍ ÚRAD SLOVENSKÉ REPUBLIKY. *Všeobecne o kontrole NKÚ SR: Výkon kontroly sa člení na etapy* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/o-kontrola>

Právní postavení českého Úřadu je podobně jako právní postavení slovenského Úřadu vymezeno jako nezávislý orgán v Ústavě České republiky v hlavě 5 ústavního zákona č.1/1993 Sb. a v Ústavě Slovenské republiky v čl. 60 ústavního zákona č. 460/1992 Sb., §1 zákona č. 39/1993 Z.z. o NKÚ, který uvádí, že Úřad je ve své činnosti vázán jen zákonem. Avšak česká právní úprava vytyčuje navíc, že prezidenta a viceprezidenta Úřadu jmenuje prezident republiky na základě návrhu Poslanecké sněmovny. A zvláště postavení, působnost a organizační strukturu uvádí v konkrétním zákoně o NKÚ. Zatímco NKÚ Slovenské republiky uvádí navíc jen, že se jedná tedy o orgán, který uskutečňuje kontrolu hospodaření s rozpočtovými prostředky, se státním majetkem a majetkovými právy a pohledávkami státu. Mohu tedy říct, že rozdíly mezi těmito Úřady se nachází již v ústavách každé jednotlivé země a že česká právní úprava obsahuje podrobnější úpravu než slovenská právní úprava.

Pokud bychom srovnali oblast pravomocí, zde spatřuji značnou nevýhodu u českého NKÚ. NKÚ SR má výraznou výhodu, protože má možnost kontrolovat podstatně více subjektů než NKÚ ČR. Týká se to pravomoci přezkoumávat obchodní společnosti, které mají majetkovou účast státu a kontrolu podniků, na nichž se podílejí územní samosprávné celky s majetkovou účastí nebo, které jsou vlastněny rovnou. Dále NKÚ SR disponuje svojí působností ve způsobu vybírání a vymáhání daní, cel nebo poplatků, také pokut a odvodů, které tvoří příjem státního rozpočtu, rozpočtu obcí a územních samosprávných celků. Těmito působnostmi NKÚ ČR nedisponuje. Když se podíváme na druhou stranu, NKÚ v České republice má velkou výhodu v pravomoci týkající se kontroly zadávání veřejných zakázek. Tuto pravomoc není možné nalézt v souhrnu pravomocí NKÚ ve Slovenské republice.

Během kontroly NKÚ ČR prověřuje, zda jsou kontrolované činnosti v souladu s právními předpisy, přezkoumává jejich věcnou a formální správnost, tak porovnává, jestli jsou účelné, hospodárné a efektivní. Toto tvrzení, nalezneme v §4 zákona č. 166/1993 Sb. o NKÚ. Zatímco slovenská právní úprava neobsahuje ustanovení o věcné a formální kontrole správnosti. Zato uskutečňuje kontrolu v souladu s právními předpisy a zda jsou účelné, hospodárné a efektivní.

Úřad České republiky se při kontrolní činnosti řídí kontrolním řádem, toto tvrzení lze nalézt v §19 zákona o NKÚ. Slovenský Úřad se vede zákonem o NKÚ SR a mezinárodními kontrolními standardy ISSAI, jež jsou vydané Mezinárodní organizací nejvyšších kontrolních institucí INTOSAI, a také v souladu s Evropskými realizovanými

směrnicemi pro kontrolní standardy INTOSAI. Jejichž cílem je detailní propracování standardů INSTOSAI, což naopak nalezneme na webových stránkách Úřadu místo v zákoně o Úřadu Slovenské republiky.

9 Kontrolní akce za roky 2018-2022

Z předešlé kapitoly jsme již obeznámeni, jakými rozdíly nebo shodami NKÚ disponují. Jako další skutečnosti nadále ukážu na kontrolních akcích, které se vztahují na určité roky a to 2018 až 2022. Je vhodné připomenout, že jsou v těchto letech zahrnuty téměř dva roky pandemie COVID-19, což muselo mít určitý dopad na kontrolované osoby a vůbec na celé Úřady v obou zemích.

Vyhodnocení kontrolní činnosti v této kapitole vychází především z výsledků kontrolní činnosti ukončené v daném roce schválením kontrolních závěrů Kolegiem Úřadu. V tomto případě hovoříme o NKÚ v České republice.

9.1 Kontrolní akce za rok 2018

9.1.1 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

Za rok 2018 bylo dokončeno celkem 31 kontrolních akcí, z nichž 26 bylo zahájeno dle plánu kontrolní činnosti 2017 a 5 akcí bylo v roce 2018. Kontrolní akce splňovaly mandát Úřadu v příslušných segmentech v souladu s §3, jak je uvedeno v grafu č. 1. Kontroly se týkají všech segmentů působnosti s výjimkou hospodaření ČNB a vydávání a umořování státních cenných papírů. V souladu s rozsahem a cíli kontrol bylo v rámci ukončených kontrolních akcí prověřeno 171 kontrolovaných osob a jejich majetek a finanční prostředky. Při nich byly zkontrolovány finanční prostředky a majetek ve výši 114 miliard Kč. Systematicky byly zkontrolovány prostředky a majetek státu ve výši 1 216 miliard Kč. Dále bylo podáno 29 oznámení o porušení rozpočtové kázně v celkovém objemu nejméně 842 milionů Kč a podáno 11 trestních oznámení. Pro prosazování výsledků kontrol považuje Úřad projednávání kontrolních závěrů s klíčovými partnery v Parlamentu České republiky a vládě České republiky. V tomto roce projednal Kontrolní výbor Poslanecké sněmovny Parlamentu celkem 17 kontrolních závěrů. Velký význam má projednávání kontrolních závěrů ve vládě, která projednala 31 kontrolních závěrů a na základě zjištěných nedostatků a institucionálních doporučení podala 121 opatření, jež NKÚ vyhodnotil jako plně dostatečné nebo odpovídající zjištěným nedostatkům či doporučením, a proto pokud budou účinně realizovány, přispějí ke zlepšení státní kontroly v příslušných oblastech ke zkvalitnění hospodaření státu. Úřad tedy může shledávat, že míra spokojenosti s uznanými opatřeními, jež Úřad vyhodnotil, dosáhla skoro 80%. Údaje dokazují, že NKÚ za rok 2018 se zabýval význačnou částí

veřejných prostředků a poskytl i významnou finanční tak i nefinanční hodnotu svojí práce.⁷⁵

9.1.1 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Z rok 2018 NKÚ na Slovensku ukončil 33 kontrolních akcí, z toho bylo 14 kontrol souladu a 3 výkonnostní kontroly. Zbylé kontroly kombinují zásady kontroly souladu, finanční a zásady výkonnosti. Celkový počet kontrolovaných subjektů veřejné správy činil 331. Důležitým zjištěním, kterým bylo podezření z trestné činnosti byla postoupena orgánům, kteří jsou činní v trestním řízení. NKÚ v roce 2018 podal 10 trestních oznámení. Na základě vyhodnocené míry závažnosti byla na Generální prokuraturu Slovenské republiky předložena 2 trestní oznámení. 5 trestních oznámení dostala krajská prokuratura a PZ SR obdržela celkem 3 trestní oznámení. Představitelé Úřadu zároveň zaslali na prokuru i 3 netrestní oznámení a Úřadu pro veřejné zakázky 13 podnětů pro výkon kontroly v oblasti veřejných zakázek.

Průměrná délka kontrolní akce byla 245 kalendářních dnů. Doba trvání 6 kontrolních akcí z důvodu jejich složitosti, jinak řečeno objemného počtu představovala více jak 1 kalendářní rok. Mezi nejvíce náročné kontroly byly ty, které se zaměřily na plnění cílů všelijakých strategií a programů a jejich finanční aspekty. Současně jsou kontroly orientované na konkrétní reprezentativní vzorek subjektů. Mohu uvést příklad kontroly živočišné výroby, kde se kontrolovalo 68 subjektů, u přezkoumání sociálních služeb bylo 50, kontrola veřejného osvětlení byla vykonána ve 37 obcích.⁷⁶

9.2 Kontrolní akce za rok 2019

9.2.1 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

Rok 2019 lze popsat tak, že bylo provedeno 32 kontrolních akcí. Z toho v průběhu roku byly 2 kontrolní akce a na jejich místa byly zasazeny další 2 kontrolní akce, což tedy odpovídá celkovému počtu kontrolovaných akcí za celý rok. Celkový počet kontrolovaných osob dosáhl výše 180. Kontroly odpovídaly o počtu kontrolovaných

⁷⁵ ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva 2018* [online]. březen 2019 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocnizprava/vyrocnizprava-nku-2018.pdf>, s. 12-13

⁷⁶ NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2018* [online]. Marec 2019 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202018.pdf/c8d12f9a-c2b5-0361-d523-00696cabf4ce>, s. 24,27

osob, objemu majetku, který byl kontrolován a peněžních prostředků státu. Též i systémových doporučení, jež Úřad sestavil, aby se mohl podílet na dobré praxe týkající se hospodaření státu. Z podstatných údajů vyplývá i velmi důležitá spolupráce při prosazování výsledků kontrol, tj. projednávání výsledků kontrol Parlamentu a ve vládě a Parlamentu ČR. To ovlivnilo počet a spokojenost s opatřeními přijatých vládou k nápravě zjištěných nedostatků, ale též i spokojenost NKÚ s reakcí na opatření přijatá k odstranění zjištěných nedostatků a doporučení. Míra spokojenosti tento rok činila 65% úspěšnost. A přijatých opatření, které učinila vláda se naštádovalo 231. V případech týkající se spáchání trestného činu, splnil rovněž Úřad oznamovací povinnost vycházející z příslušných právních předpisů. Trestních oznámení kontroloři podali dohromady 6. Zkontrolovaný majetek a peněžní prostředky státu se rovnali 63 miliard Kč.⁷⁷

9.2.1 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Kontroloři za rok 2019 provedli 39 kontrolních akcí. Poněvadž náročnost určitých průřezových a mezinárodních kontrol vyvolává, že počet kontrol dokončených v témže roce se, proto liší od programu kontrol na kalendářní rok. Konkrétně bylo v roce 2019 dokončeno až 6 kontrol, které byly zahájeny v roce 2018 a jsou zahrnuty v této zprávě. Hojnou skupinu tvořily kontrolní akce směřované na udržitelnou spotřebu a výrobu, energetickou účinnost a environmentální udržitelnost, přijatelné veřejné finance a fiskální politiku, dále také obranu a bezpečnost, dopravní infrastrukturu a informační a komunikační technologie, též i vzdělání, vývoj, inovace a výzkum. Tři audity byly provedeny jakožto mezinárodní kontroly a vztahující se systému výběru a správy odvodů sociálního pojištění a starobního důchodového spoření, přeshraničního pohybu odpadů ve smyslu Basilejské úmluvy a podpory v konkrétních oblastech politiky v oblasti klimatu a energetiky s důrazem na zachování dlouhodobé udržitelnosti veřejných příjmů. Zbývající kontrolní akce udělané v roce 2019 pokrývaly průřez dalšími strategickými oblastmi zaměření kontrolní činnosti Úřadu Slovenské republiky za období 2018 až 2020. Za rok 2019 se podíl souladu kontrol v kombinaci s výkonností kontrolou zvýšil na 33,33% oproti roku 2016 z 13,2%. NKÚ SR naplňuje svou ambici zvýšit počet kontrol zaměřených na posouzení hodnoty za peníze - tedy kontroly výkonnosti, jež přezkoumávají hospodářské, efektivní a účinné využívání veřejných financí. Kontroloři ve stejném roce prověřili dohromady 426 subjektů, a identifikovali 1 711 zjištění

⁷⁷ ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva 2019* [online]. březen 2020 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2019.pdf>, s. 9

v různých oblastech jejich činnosti, od porušení zákona až po systémové nedostatky, kdy prostředky nejsou využívány účelně, hospodárně a účinně. Subjekty přijaly celkem 1000 opatření. Kontroloři Úřadu formulovali 392 doporučení, jejichž přijetím by bylo možné předcházet zjištěným nedostatkům.⁷⁸

9.3 Kontrolní akce za rok 2020

9.3.1 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

Podle NKÚ v České republice byl rok 2020 provázen řadou problémů v řízení státu, které se do značné míry zhoršily v důsledku Covid-19. Celosvětová pandemie se nevyhla ani NKÚ ČR. Vedení Úřadu v reakci na epidemiologickou situaci přijalo řadu režimových a organizačních opatření. NKÚ rovněž aktualizoval svůj plán kontrolní činnosti, který obsahoval řadu nových opatření k řešení epidemické situaci. V neposlední řadě se představitelé a zaměstnanci NKÚ zúčastnili řady dobrovolnických aktivit.

Vzhledem k nastolené situaci musel být plán kontrolní činnosti aktualizován. Některé kontroly byly z plánu vyřazeny, jiné byly odloženy či jim byly upraveny termíny. Zároveň NKÚ do svých plánů zahrnul kontroly finančních prostředků, jež byly vynaloženy na boj s pandemií anebo aktualizaci už probíhající kontroly. Neopomenutelný počet kontrol byl také proveden na dálku, aniž by byl kontrol fyzicky přítomen u kontrolované osoby. Krizová situace měla negativní dopad především na oblast veřejných financí a sestavování státního rozpočtu, kde stát v rámci řešení odehrávající se krize rezignoval na nutnost hledat adekvátní úspory a racionalizovat svou činnost, což je v rozporu se základními principy řízení veřejných financí. Hovoří se o závažném problému, který měl dlouhodobé negativní důsledky, jestliže by stát nezměnil svůj přístup k řízení veřejných financí. Kromě krize a jejích důsledků se v roce projevila také neschopnost státu realizovat velké dlouhodobé projekty, které by měly mít pozitivní dopad na život občanů a výkonnost České republiky. Jako příklad mohu uvést digitalizaci státní správy, jež je i přes reálné výsledky nepřinesla výrazné výsledky odpovídající vynaloženým prostředkům.

⁷⁸ NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti za rok 2019*[online]. 2020 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202019.pdf/ab8fbb21-35d7-bb25-8267-5d30ef7a52ec>, s. 20,22

Celkem za tento nevyzpytatelný rok bylo provedeno 30 kontrolních akcí. Celkový počet kontrolovaných osob činil 152. Údaj o míře spokojenosti s uznanými opatřeními činil 73%, což je vyšší výsledek oproti předešlému roku 2019. Stejně tak to můžeme vidět u věci týkající se trestního oznámení, těch podalo NKÚ v roce 2020 4. A zkontrolovaný majetek s peněžními prostředky státu vykazovalo 108 miliard Kč.⁷⁹

9.3.1 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Plán kontrolní činnosti na rok 2020 zahrnoval 35 kontrolních akcí vycházejících ze strategických oblastí kontrolní činnosti Úřadu. Plán počítal s tím, že 8 kontrol zahájených ve druhé polovině roku bude pro svou náročnost ukončeno až v roce 2021. Toto střídání kontrolních akcí po jednotlivých letech je přirozené a opakuje se. Takovýto proces můžeme shledat i u NKÚ v České republice. Z plánu kontrolní činnosti roku 2019 bylo minulý rok uzavřeno 5 kontrol, takže obsah této zprávy představuje nejvýznamnější zjištění a závěry z 32 kontrolních akcí ukončených roku 2020. V souladu s požadavky zákona je výsledkem každé kontroly protokol, jehož obsahem je výsledek kontroly a návrh doporučení pro kontrolovaný subjekt, aby mohly být odstraněny nedostatky či zlepšení jeho činnosti. V tomto roce kontroloři prověřili celkem 216 organizací a zjistili 1 552 zjištění v různých oblastech jejich činnosti, od porušení zákonů až po systémové nedostatky. Kontroloři uznali celkem 958 opatření. Úřad vypracoval 385 doporučení, jejichž přijetím se zjištěným se dalo předejít možným nedostatkům. Nejzávažnější zjištění, tím je myšleno podezření na trestnou činnost byla předána orgánům činným v trestním řízení. NKÚ v roce 2020 zahájil 4 trestní řízení. Bylo podáno 11 netrestných oznámení. NKÚ postoupil 2 podněty NAKA, 2 Úřadu pro veřejné zakázky a 1 Antimonopolnímu úřadu Slovenské republiky. Dále byly realizovány 4 mezinárodní kontrolní akce. Akce se týkaly střednědobých rozpočtových rámců, ochrany obyvatelstva před infekčními chorobami, plastového odpadu, systému výběru a správy odvodů sociálního pojištění a starobního důchodového spoření. NKÚ jakožto vedoucí mezinárodní kontroly přezkoumával kontroly zaměřené např. uplatňování střednědobých rozpočtových rámců ve fiskální politice.⁸⁰

⁷⁹ ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2020* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocnizprava/vyrocnizprava-nku-2020.pdf>, s. 11-13

⁸⁰ NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2020* [online]. MAREC 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/NKU_VyrocniaSprava_2020_web.pdf/7401c92d-b36b-ca58-ff96-c8f7e4aa67fa, s. 12-13

9.4 Kontrolní akce za rok 2021

9.4.1 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

Rok 2021 byl stále velmi poznamenán pandemií Covid-19, která i nadále trvala. Za tento rok bylo uskutečněno 29 kontrolních akcí, z toho vychází 1 kontrolní akce dle plánu kontrolní činnosti z roku 2019, 24 akcí z roku 2020 a zbylé 4 v tomto roce. Nejvyšší počet kontrolovaných osob kontrolnoři za 4 roky prověřili 128. Přijatých opatření se realizovalo 246. Míra spokojenosti dosáhla necelých 80% a trestní oznámení bylo podáno pouze jednou. 31 miliard Kč odpovídal přezkoumanému majetku a peněžním prostředkům státu.⁸¹

9.4.1 Najvyššii kontrolný úrad Slovenskej republiky

Tento rok se uskutečnilo 36 kontrol. $\frac{1}{3}$ kontrolních akcí byla začleněna do plánu na základě podnětů od různých subjektů a občanů. Témže roce se ukončilo 6 akcí, které byly zahájeny v druhé polovině roku. Nejvíce kontrolních akcí směřovalo v roce 2021 byly prioritní oblasti efektivní a transparentní veřejná správa, dále enviromentální udržitelnost, vzdělávání, výzkum a inovace, také dopravní infrastruktura a udržitelné veřejné finanční prostředky. Bylo zkontrolováno 119 organizací z různých oblastní státní správy a samosprávy. Při kontrole bylo zjištěno 789 zjištění, která poukazovala na nedodržení obecně platných předpisů, interních postupů apod. Na základě návrhu Úřadu přijaly organizace 464 nápravných opatření a 245 doporučení ke zlepšení své činnosti a dosažení lepších výsledků. Trestních oznámení bylo podáno 5.⁸²

9.5 Kontrolní akce za rok 2022

9.5.1 Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

Toto zhodnocení vychází z výsledků 33 kontrolních akcí, z nichž 1 byla zahájena v roce 2020 v souladu s akčním plánem kontrolní činnosti, 29 v roce 2021 a 3 v roce 2022. Kontrolovaných osob v tomto roce bylo 167. Stejně číslo se objevilo i u zkontrolovaného majetku a peněžních prostředků státu. Přijatých opatření se

⁸¹ ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2021* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocnizprava/vyrocnizprava-nku-2021.pdf>, s. 10-11

⁸² MITRÍK, KAROL. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2021* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/NKU_Vyrocnna_Sprava_2021_web.pdf/8586ad4b-b4fe-03d9-99d3-4e1e1c132f, s. 12-14

nastrádalo s počtem 141. Míra spokojenosti tentokrát dostáhla více jak 90%. Pouze 2 trestní oznámení byly podána. Celkem 395 miliard Kč se odkazovalo na kontrolovaný objem u kontrol, jehož druh byl finanční audit. A 110 miliard Kč vymezovalo nedodržení rozpočtové kázně ve formě oznámení.

Podle NKÚ se stabilizace státního rozpočtu nezbytná nejen pro zajištění dlouhodobé udržitelnosti financování chodu státu, ale také proto, aby Česká republika mohla úspěšně čelit krizím a nepředvídatelným událostem, jako byla pandemie Covid-19 nebo ruská invaze na Ukrajinu.⁸³

9.5.2 Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

Plán kontrolní akce byl uznán předsedou NKÚ v prosinci 2021. Jeho obsah vykazoval 32 kontrolních akcí, jež se měly za rok 2022 realizovat. Nakonec bylo ukončeno 36 kontrolních akcí ve 175 kontrolovaných subjektech, z nichž 2 budou dokončeny v roce 2023. V roce 2022 budou rovněž dokončeny 3 kontroly zahájené roku 2021. Jinak řečeno, tato zveřejněná kontrolní zpráva Úřadu zahrnuje výsledky 39 kontrol provedených ve 182 subjektech veřejné správy. Kontrolami bylo zjištěno 885 porušení obecně závazných právních předpisů a interních postupů. Úřad kontrolovaným subjektům dal 372 doporučení ke zlepšení své činnosti. Kontrolované subjekty přijaly celkem 607 opatření k odstranění nedostatků identifikovaných při kontrolách a k dosažení lepších výsledků. Na základě provedených kontrol byly objeveny závažné skutečnosti s případnými trestněprávními důsledky. V roce 2022 podal NKÚ SR dohromady 5 trestních oznámení. Na následné řízení v netrestní oblasti bylo příslušné krajské prokuratuře odesláno 6 oznámení a 2 případy nedodržení byly oznámeny Úřadu vládního auditu.

NKÚ navrhl 12 legislativních opatření a 41 doporučení pro systémové změny na parlamentní úrovni, jehož cílem bylo zlepšit správu hospodaření a výkonnosti a tím lépe řídit fungování společnosti a veřejných orgánů.⁸⁴

⁸³ ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2022* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocnizprava/vyrocnizprava-nku-2022.pdf>, s. 13, 15

⁸⁴ ANDRASSY, ĽUBOMÍR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2022* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202022.pdf/Od6a7bdb-2fb7-62d9-f9e4-a130fd84958a>, s. 11-12

Závěr

Nejvyšší kontrolní úřad České republiky je klíčovou institucí ve veřejné správě, mající za úkol dohlížet na správnost a efektivitu hospodaření s veřejnými zdroji. Při studiu odborné literatury autorka zjistila, že ačkoli je činnost Úřadu financována ze státního rozpočtu, přesto si zachovává svoji nezávislost tím, že má klíčovou úlohu během přípravy a schvalování závěrečného účtu. Zároveň poskytuje nestranné a podstatné informace o výsledcích kontroly, které jsou k dispozici subjektům veřejné moci a prostřednictvím publikace i široké veřejnosti. Nejvyšší kontrolní úřad má také podíl na zkvalitňování finančního řízení. Je tak důležité, aby existoval dobrý rámec, jež zaručí, aby Nejvyšší kontrolní úřad měl dostatečné pravomoci k naplňování svých cílů.

Hlavním cílem bakalářské práce byla komparace, která byla zaměřena na Nejvyšší kontrolní úřad České republiky a Nejvyšší kontrolní úřad Slovenskej republiky. Výsledkem komparace se zjistilo, že kontrolní Úřady, které tvořily společnou část historie, jsou založeny ze stejného účelu, přesto vykazují značné rozdíly, ale zároveň i shody. Prvotní rozdíly je možné nalézt již v Ústavách jednotlivých zemí. To samé lze říct i v rámci organizační struktury. Kde došlo ke zjištění, že Úřady pracují s odlišnými druhy funkcí i s odlišným počtem zaměstnanců a délkou funkčního období. Po srovnání těchto dvou nejvyšších auditních institucí lze jednoznačně říct, že český Nejvyšší kontrolní úřad zaostává za zmíněným Úřadem Slovenské republiky, a to převážně v rozsahu své pravomoci, a to lze považovat patrně za největší rozdíl.

Aby mohl být naplněn i vedlejší cíl, byly vybrány kontrolní akce za roky 2018 až 2022 Nejvyšších kontrolních úřadů České a Slovenské republiky, které byly následně analyzovány. Cíl se podařilo naplnit za pomoci internetových zdrojů, konkrétně výročních zpráv, kde je možné nalézt plán kontrolní činnosti za jednotlivý kalendářní rok. V průběhu studování kontrolních akcí, došla autorka k závěru, že za každý uvedený rok provedl Nejvyšší kontrolní úřad Slovenské republiky více kontrolních akcí než Nejvyšší kontrolní úřad České republiky.

Práce poskytla ucelený pohled na postavení, působnost a úkoly Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky. Pomohla určit hlavní oblasti, ve kterých se tento kontrolní Úřad potýká a problémy jako jsou nedostatečné pravomoci a potřeba modernizovat řídicí postupy. Dále posloužila jako zdroj inspirace pro další výzkum v oblasti veřejné správy, kontrolních mechanismů či demokratických institucí, jež by mohl vést k novým poznatkům a novinkám. Zároveň podpořila k rozšíření povědomí

o důležitosti kontrolního úřadu a jeho hospodaření s veřejnými prostředky, což může přispět ke zvýšení důvěry veřejnosti v instituci. Závěrem pro budoucnost, který z bakalářské práce plyne, je nutnost zefektivnění a zrychlení kontrolní činnosti českého Nejvyššího kontrolního úřadu, tak aby se jeho kontrolní činnost vyrovnala kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu Slovenské republiky. To lze dosáhnout jak úpravou zákonů řídících činnost českého Úřadu, tak větší nezávislostí na výkonné moci státu. V neposlední řadě je nutná rychlá a věcná informovanost o výsledcích kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu, čímž lze zabránit neefektivnímu a trestnému plýtvání státními prostředky.

Jestli však nastanou změny v zákonech o činnosti českého Úřadu, rozhodne pouze ochota politické reprezentace ke zvýšení samostatnosti a nezávislosti Nejvyššího kontrolního úřadu, protože Úřad kontroluje právě výsledky výkonné a správní moci státu.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BANDŽAK, Josef. *Správní právo - obecná část*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2011. 288 s. ISBN 978-80-7452-021-1.
2. BARTOŇ, Michal a kol. *Kontrolní mechanismy fungování veřejné správy*. V Olomouci: Periplum, 2009. 383 s. Studie a analýzy; sv. 12. ISBN 978-80-86624-50-1.
3. BRÖSTL, Alexander a kol. *Ústavné právo Slovenskej republiky*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010. 461 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7380-248-6.
4. GERLOCH, Aleš, HŘEBEJK, Jiří a ZOUBEK, Vladimír. *Ústavní systém České republiky*. 5. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-423-7.
5. HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 8. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2012, 792 s. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7179-254-3.
6. HORZINKOVÁ, Eva a FIALA, Zdeněk. *Správní právo hmotné: obecná část*. 2., aktualizované vydání. Praha: Leges, 2015. 224 s. Student. ISBN 978-80-7502-092-5.
7. KOPECKÝ, Martin. *Správní právo: obecná část*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2021, 539 stran. Právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-820-7.
8. KOUCKÁ HÖFFEROVÁ, Tereza. *Zákon o Nejvyšším kontrolním úřadu: komentář*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2017. 163 stran. Komentáře Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7552-740-0.
9. LOCHMANNOVÁ, Alena. *Veřejná správa: základy veřejné správy*. Vydání první. Prostějov: Computer Media, 2017. 116 s.
10. MIKULE. V., *Nejvyšší kontrolní úřad za oponou*. Správní právo. 1993, roč. 26(3) ISSN: 0139-6005.
11. MRKÝVKA, Petr a kol. *Finanční právo a finanční správa*. 2. díl. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 381 s. Edice učebnic / Masarykova univerzita. Právnická fakulta; č. 355. ISBN 80-210-3579-X.
12. NEMEC, Juraj et al. *Kontrola ve veřejné správě*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. 158 s. ISBN 978-80-7357-558-8.

13. PAVLÍČEK, Václav a kol. *Ústavní právo a státověda. II. díl, Ústavní právo České republiky*. 3. vydání. Praha: Leges, 2020. 1160 stran. Student. ISBN 978-80-7502-468-8.
14. POUPEROVÁ, Olga, FRUMAROVÁ, Kateřina a MADLEŇÁKOVÁ, Lucia. *Praktikum z obecného správního práva*. 2., přepracované vydání. Praha: Leges, 2017-2018. 2 svazky. Student. ISBN 978-80-7502-263-9.
15. PRŮCHA, Petr. *Veřejná správa a správní právo*. Vyd. 1. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2014. 303 s. ISBN 978-80-86775-29-6.
16. SCHELLE, Karel, ed. a TAUCHEN, Jaromír, ed. *Encyklopedie českých právních dějin. IV. svazek, N-O*. Vydání první. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2016. 839 stran. ISBN 978-80-7380-569-2.
17. SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. 3., aktualiz. a upr. vyd. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 497 s. ISBN 978-80-7478-002-8.
18. SLÁDEČEK, Vladimír. *Ústava České republiky: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2007. 935 s. Beckova edice komentované zákony. ISBN 978-80-7179-869-9.
19. Supreme audit office. Praha: *Supreme Audit Oficce*, 1995. 24 s.
20. VRABKO, Marián a kol. *Správne právo hmotné: všeobecná časť*. 1. vyd. Bratislava: C.H. Beck, 2012. 453 s. Beckova edícia právnické učebnice. ISBN 978-80-89603-03-9.

Elektronické zdroje

1. ANDRASSY, EUBOMÍR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2022* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202022.pdf/0d6a7bd-b-2fb7-62d9-f9e4-a130fd84958a>
2. ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva 2018* [online]. březen 2019 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2018.pdf>
3. ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva 2019* [online]. březen 2020 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z:

- <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2019.pdf>
4. ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2020*[online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2020.pdf>
 5. ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2021*[online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2021.pdf>
 6. ČESKÁ REPUBLIKA NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚŘAD. *Výroční zpráva o činnosti NKÚ za rok 2022*[online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/assets/publikace-a-dokumenty/vyrocní-zprava/vyrocní-zprava-nku-2022.pdf>
 7. IROZHLAS. *Nejvyšší kontrolní úřad se rozšíření pravomocí nedočká. Senát zamítl i dobrovolný klouzavý mandát* [online]. 2021, 26. října 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/senatr-nejvyssi-kontrolni-urad-nku-pravomoci-dobrovolny-klouzavy-mandat-poslanci_2110261647_btk
 8. MITRÍK, KAROL. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2021* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/NKU_Vyrocná_Správa_2021_web.pdf/8586ad4b-b4fe-03d9-99d3-4e1e1c132f
 9. NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky za rok 2018* [online]. Marec 2019 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202018.pdf/c8d12f9a-c2b5-0361-d523-00696cabf4ce>
 10. NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti za rok 2019*[online]. 2020 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/Správa%20o%20výsledkoch%>

[20kontrolnej%20činnosti%20NKÚ%20SR%20za%20rok%202019.pdf/ab8fbb21-35d7-bb25-8267-5d30ef7a52ec](https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/NKU_Vyrocnasprava_2020_web.pdf/ab8fbb21-35d7-bb25-8267-5d30ef7a52ec)

11. NAJVYŠŠÍ KONTROLNÝ ÚRAD SR. *Správa o výsledkoch kontrolnej činnosti Najvyššieho kontrolného úradu SR za rok 2020* [online]. Marec 2021 [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: https://www.nku.gov.sk/documents/33855/34210/NKU_Vyrocnasprava_2020_web.pdf/7401c92d-b36b-ca58-ff96-c8f7e4aa67fa
12. NAJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚRAD SLOVENSKE REPUBLIKY. *Všeobecne o kontrole NKÚ SR: Kontrolné štandardy je možné členiť na:* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/o-kontrola>
13. NAJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚRAD SLOVENSKE REPUBLIKY. *Všeobecne o kontrole NKÚ SR: Výkon kontroly sa člení na etapy* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.gov.sk/o-kontrola>
14. NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚRAD. *Pracovní místo kontrolor: Požadavky* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/kariera/popis-pracovniho-mista/>
15. NEJVYŠŠÍ KONTROLNÍ ÚRAD. *Pracovní místo kontrolor: Hlavní pracovní činnosti* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.nku.cz/cz/o-nas/kariera/popis-pracovniho-mista/>
16. REKONSTRUKCE STÁTU. *Fakta, argumenty, informace Nejvyšší kontrolní úřad: Rozšíření působnosti Nejvyššího kontrolního úřadu: Sněmovní tisk 360 (vládní návrh) a 230 (poslanecký návrh). Novela Ústavy: Sněmovní tisk 229* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://www.rekonstrukcestatu.cz/download/LXFXkQ/infolist-rozsireni-pusobnosti-nku.pdf>
17. REKONSTRUKCE STÁTU. *Informace a argumenty Rozšíření pravomocí NKÚ: Sněmovní tisk č. 43* [online]. [cit. 2024-04-05]. Dostupné z: <https://rekonstrukcestatu.s3.amazonaws.com/rekonstrukcestatu/production/files/2019/05/17/18/25/35/376b5b05-0538-414e-8db8-714442c6950a/rozsireni-pravomoci-nku-informace-a-argumenty.pdf>

Legislativní dokumenty

1. ČESKO. Zákon Nejvyšším kontrolním úřadu č. 166 ze dne 20. května 1993. In Sbíрка zákonů České republiky. 1993, částka 43. Dostupné z WWW: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-166>
2. SLOVENSKO. Zákon č. 39 Národnej rady Slovenskej republiky ze dne 19. ledna 1993 o Najvyššom kontrolnom úrade Slovenskej republiky. In *Sbíрка zákonů Slovenské republiky*. 1993, částka 10. Dostupné z WWW: <https://www.zakonypreludi.sk/zz/1993-39>.

Seznam zkratk

NKÚ - Nejvyšší kontrolní úřad, Najvyšší kontrolný úrad

NKÚ ČR - Nejvyšší kontrolní úřad České republiky

NKÚ SR - Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky

EU - Evropská unie

ČNB - Česká národní banka